

JURIDISKA FAKULTETEN
vid Lunds universitet

Ivar Lidén

Ägarstyrningsanalys av 2 svenska
elitfotbollsklubbar – samt några
problem som uppstår av de nya
associationsstrukturerna

Examensarbete
20 poäng

Lars Gorton

Civilrätt

VT 2006

Innehåll

SAMMANFATTNING	1
FÖRORD	2
FÖRKORTNINGAR	3
1 INLEDNING	4
1.1 Bakgrund	4
1.1.1 Idrottshistoria	4
1.1.2 Folkrörelse och föreningarnas framväxt	4
1.1.3 RF	5
1.1.4 Ideell verksamhet och amatörer	5
1.1.5 Ideell föreningsrätt	6
1.1.6 Kommersialism och professionalism	6
1.1.7 IdrottsAB	7
1.1.8 Nya förutsättningar	7
1.2 Syfte	8
1.3 Avgränsning	8
1.4 Metod	9
2 FOTBOLLSFÖRENINGEN	10
2.1 Allmänt	10
2.1.1 Associationsrekvisiten	10
2.1.2 Föreningsfrihet	11
2.1.3 Rättssubjektet föreningen	11
2.1.4 Rekvisiten för en förening	12
2.1.5 Definition ideell förening	12
2.1.6 Syftet med rent ideella föreningens ändamål	13
2.2 Sammanfattning	13
3 RÄTTSNORMER FÖR FOTBOLLSFÖRENINGEN	15
3.1 Grundläggande principer	15
3.2 Speciallagar	16
3.3 Föreningens stadgar	17
3.4 Övriga normkällor	17
3.5 Sammanfattning	18

4	RF OCH SVFF REGELVERK	20
4.1	RF: stadgar	20
4.2	SvFF: stadgar	21
4.3	RF: s stadgar, regler för medlemsföreningen	21
4.3.1	Normalstadgar för idrottsförening	22
4.3.1.1	Inledning	22
4.3.1.2	Definitioner	22
4.3.1.3	Versamhetsidé	23
4.3.1.4	Allmänna bestämmelser	23
4.3.1.5	Bilaga	24
4.4	Sammanfattning	24
5	FOTBOLLSFÖRENINGENS FORMELLA STRUKTUR	26
5.1	Medlemmarna	26
5.2	Rösträtt	27
5.3	Ordinarie årsmöte	28
5.4	Extra årsmöte	29
5.5	Valberedning	29
5.6	Styrelsen	29
5.7	Förtroendevalda	31
5.8	Firmatecknare	31
5.9	Redovisning och revision	32
5.10	Kapitalbindning	34
5.11	Jäv	34
5.11.1	Jäv fotbollsförening	34
5.11.2	Jäv ABL	35
5.12	Sammanfattning	36
6	IDROTTSAKTIEBOLAGET	37
6.1	Utredningen	37
6.2	SvFF regler för idrottsAB	38
6.3	Länken mellan föreningsrätten och aktiebolagsrätten	38
6.4	Sammanfattning	39
7	ÄGARSTYRNINGSANALYS FOTBOLLSFÖRENINGAR	41

7.1	Ägarstyrning	41
7.2	Fotbollsklubbar	42
7.3	Helsingborgs IF	42
7.3.1	Associationsstruktur	42
7.3.2	HIF	42
7.3.3	HIF: s dotterbolag	43
7.3.4	HIFS	43
7.3.5	Helsingborgs investeringsmodell	43
7.3.6	Beslutsfattande	45
7.4	Djurgårdens IF	45
7.4.1	Associationsstruktur DIF	45
7.4.2	DIF FF	45
7.4.3	DEF AB	46
7.4.4	DFM AB	46
7.4.5	DF AB	47
7.4.6	Djurgårdsmodellen	47
7.4.7	Beslutsfattande	48
7.5	Sammanfattning	48
8	PROBLEM	50
8.1	Brott mot RF: s ideella ändamål	50
8.1.1	Ideella värderingarna	50
8.1.2	Kommersiella intresset	50
8.1.2.1	Vinstsyftet	51
8.1.3	HIF och DIF	51
8.2	Jäv	52
9	ALTERNATIVA MODELLER	54
9.1.1	Fotbollsklubbarna	54
9.1.2	Allsvenskan	55
	KÄLL- OCH LITTERATURFÖRTECKNING	57
	RÄTTSFALLSFÖRTECKNING	59

Sammanfattning

Uppsatsen tar sikte på att presentera en ägarstyrningsanalys över fotbollsföreningen generellt och elitfotbollsklubbarna Helsingborgs IF och Djurgårdens IF i synnerhet.

Inledningsvis beskrivs idrottshistorien i korthet samt idrottsföreningens framväxt i Sverige.

Därefter presenteras de grundläggande normerna för den ideella fotbollsföreningen. Ändamålsparagrafer och materiella paragrafer genomgås för att skapa en tydlig bild av fotbollsföreningens rättsliga normfundament.

Nästa del i uppsatsen beskriver de allsvenska klubbarnas associationsstrukturer med inriktning på de regler som riktas mot ägarstyrningen. Maktfördelning och beslutsfattande utreds.

I följande kapitel analyseras ägarstyrningen för fotbollsklubbarnas koncerner, relationerna till de externa investerarna och vilka eventuella problem som uppkommer.

Brott mot RF: s regelverk angående beslutsfattande för fotbollsverksamheten, ändamålsparagraferna som upprätthåller det ideella syftet, och brott mot regler om jäv diskuteras.

Avslutningsvis ges kortfattat förslag på alternativa modeller.

Förord

Valet av ämne till denna uppsats växte fram under en fikasejour där jag tillsammans med studiekamraterna H. Ringblom och T. Höglund diskuterade livligt kring livets alla ting. Vännerna antydde att jag borde välja ett uppsatsämne som ligger mig varmt om hjärtat och föreslog lättsamt fotboll eftersom det är ett av mina stora intressen i livet. Jag vill uttrycka ett kordialt tack för detta gyllene tips.

Speciellt tack till Krister Azelius för det inledande materialet om HIF som mynnade ut i till detta slutgiltiga resultat. Tack också till Stefan Alvéen som tog sig tid att förklara DIF: s värld för mig.

Jag vill tacka min handledare Lars Gorton för visat tålamod, min familj för oavbrutet stöd under denna långa utbildning samt vännerna på Juridicum som förhäriligade tiden där. Ingen nämnd, ingen glömd!

Tack också till M. Klette och R. Grönvall för hjälp till uppsatsen samt anställning till, med största sannolikhet, världens roligaste jobb.

Ett avslutande tack till övriga personer som har bistått mig med behövlig hjälp i någon utsträckning; Svenska Fotbollsförbundet, Björn Lindqvist, Bibliotekarien, Pirló och Fotbollen.

Förkortningar

Riksidrottsförbundet	RF
Svenska Fotbollsförbundet	SvFF
Idrottsaktiebolag	IdrottsAB
Föreningslagen	FL
Specialförbund	SF
Riksidrottsstyrelsen	RS
Helsingborgs IF	HIF
Helsingborgs IF Support	HIFS
Djurgårdens IF Fotbollsförening	DIF FF
Djurgårdens Elifotboll AB	DEF AB
Djurgården Fotboll Marknad AB	DFM AB
Djurgården Fotboll AB	DF AB

1 Inledning

1.1 Bakgrund

1.1.1 Idrottshistoria

Den äldsta vittnesbörden om ett svenskt idrottsliv återfinns på hällristningar från bronsåldern. Från dessa kan uttolkas scener från bl.a. bollspel.¹ I vikingatidens isländska sagor kan läsas om olika kraftmätningstävlingar mellan männen, den mest renommerade är förmodligen holmgången. Under sen medeltid och renässans förekom krigiskt anknutna lekar i Europa, exempelvis tornerspel.

Framväxten av bollspel, främst ”Jeu de Paulme”, är mest anmärkningsvärd från denna period. Bollspelen hade ett stort genomslag och utgjorde ett fast inslag i samhällsbilden runt om Europa. Det saknas klara bevis för aktiviteterna i Sverige men troligtvis utövades bollspel i viss omfattning även här. Vetskap finns om att Erik den XIV spelade väderboll ackompanjerat med stora mängder vin. Bollhus var vanliga på kontinenten och förekom åtminstone i Stockholm. Intresset för dessa bollsporter ebbade ut under 1700-talet.

Olaus Magnus observerade i sitt verk ”De gentibus septentrionalibus” år 1550 att skridskotävling var vanligt förekommande bland folk på landsbygden. Det finns också svaga bevis att landsortsfolket upprätthöll en gedigen idrottstradition med samlingar på allmänningar och lekvallar. På Gotland utövas än idag medeltida idrotter som varpa och bollspelet pärk vilket ger ön en särställning i svensk idrottshistoria. Sveriges första idrottstävling med priser till segrarna anordnades i Falun år 1792-94 i disciplinerna simning, löpning och kast.

1.1.2 Folkrörelse och föreningarnas framväxt

Sveriges första idrottsförening, Uppsala simsällskap, stiftades 1786. Dess ursprungliga syfte var inte att tävla utan att lära ut simkunnighet och livräddning.²

I början av 1800-talet förändrades scenen för allmänt idrottande med gymnastikens intåg. Idrottens syfte var att stärka det svenska försvaret inför krig, inte tävling. Motion förbättrade fysiken för potentiella svenska soldater. I Sverige hette eldsjelen för gymnastik Ling. Han utvecklade en egen gymnastikgren som blev betydelsefull för den senare idrottsrörelsen.

¹ Avsnittets material är en sammanfattning ur Jan Lindroth, Från sportfåneri till massidrott, HLS förlag, s 9 – 45

² Ibid.

Fischerström, ledamot av vetenskapsakademien, var den första att förespråka inrättande av allmänna övningsfält som ett försök att skapa en folkrörelse runt idrotten. 1807 beslutades att införa gymnastikpaus i skolorna och 1813 grundades Gymnastiska centralinstitutet. Den svenska idrottsrörelsen var född.

Visserligen tog inte idrottsrörelsen ordentligt fart i riket förrän efter 1860-talet. Anledningen varför idrotten växte fram som folkrörelse är enkel. Urbaniseringen och uppbrottet från det agrara Sverige skapade en rotlöshet som ersattes av subkulturer. Folkrörelserna och föreningslivet fyllde tomrummet. En av dessa subkulturer var idrottsrörelsen.

I denna period övergick idrotten från en krigsförberedande karaktär till en sportig karaktär. Prestation, resultat och specialisering i diverse idrottsgrenar övertog idrottens ändamål. Ett bevis för detta var att rekord började registreras. Föreningar startades av medlemmarna med syftet att gemensamt utöva idrott och tävla. Inget formkrav på organisationen fanns. Idrott för motion, gemenskap och glädje var uppfunnet.

Föreningsförteckning ur Nordisk familjeboks sportlexikon härrör tillbaka till 1850. Då fanns endast 9 simföreningar. Idrottsrörelsens startskott räknas emellertid från 1869 då Göteborgs Gymnastikförening grundades. Vid tidigt 1890-tal hade antalet föreningar ökat till 229 med ca 20 000 medlemmar.

1.1.3 RF

1903 grundades Riksidrottsförbundet (RF).³ 1910 hade RF vunnit stadga. Mellan 1910 och 1939 hade antalet föreningar och medlemmar vuxit från 563 respektive 55600 till 5790 respektive 390 000. Olika specialförbund skapades för de olika idrotterna under RF: s paraply. Under första hälften av 1900-talet hade idrottsrörelsen blivit en massiv folkrörelse som fortsatte att växa.

Föreningar utanför RF vandrade i ett idrottsligt ökenlandskap och kunde inte delta i svensk tävlingsverksamhet. RF hade befäst sin position som huvudorgan för utövande av idrott och tävlande. Specialförbund anslöts i takt med att fler idrotter utgrenades. Svenska fotbollsförbundet (SvFF) grundades redan 1904.

1.1.4 Ideell verksamhet och amatörer

Den svenska idrottsrörelsen skapades av både motionsutövare och tävlingsutövare. Tävlingsutövare som satsar på en hög nivå kallas elitidrottare. Definitionen av elitidrott är att utövaren ämnar ägna sig åt sin

³ Avsnittets material är en sammanfattning ur Jan Lindroth, Från sportfåneri till massidrott, HLS förlag, s 9 – 45

sport för tävlande på nationell och internationell nivå. Syften är att uppnå höga prestationsresultat och inte enbart för motionens och glädjens skull.⁴

Ideell verksamhet innebär att inget vinstintresse får finnas. Den enskilde utövaren kallas amatör om ingen kompensation utgår för prestationen. Kommersiell verksamhet betyder tvärtom att syftet är vinst. Motsatsvis är beteckningen för avlönade utövare professionella. Traditionellt klassificerades en professionell idrottsman av att ersättningen för prestationen täckte mer än kostnaderna. Numera är det allmänt erkänt att en professionell idrottare är en utövare som kan leva ett liv av normal standard på sin inkomst.⁵

Historiskt sett har de ideella och amatörmässiga värderingarna av idrott alltid stått i förgrunden mot de kommersiella och professionella. Tävlingsidrotten har dock existerat jämsides men under samma ideella premisser. Idrott har utövats i en ideell anda vilket inneburit amatörtävlingar utan kommersiell inverkan av större grad. Detta synsätt har resulterat till att en mycket stor skara personer utövar idrott i Sverige, inte bara de få som är lämpande att elitträna och tävla för att vinna.⁶

1.1.5 Ideell föreningsrätt

Alla ideella föreningar lyder under föreningsrätten och likaså ideella idrottsföreningar. En ideell förening får inte ha ett vinstintresse för sina medlemmar. Detta utgör största skillnaden mot ekonomiska föreningar och andra vinstdrivande associationsformer. Den ideella föreningsrätten är en vag juridisk disciplin som saknar egna speciallagar. Den sedvänja som skapats av folkrörelserna under förra seklet ligger till grund. Juridisk sett har den ideella idrottsrörelsen stått i särställning sedan bildandet av RF. RF: s stadgar och regelverk fungerar som det huvudsakliga normverket. Tillsammans med ett uttalande av HD och vissa specialregler utgör detta ideell idrottsföreningsrätt.⁷

1.1.6 Kommersialism och professionalism

När det gäller elitidrotten är saker i förändring. Under de sista decennierna på förra seklet började både professionalismen och kommersialismen sitt intåg på allvar i svenskt idrottsliv. Det ideella hamnade i kontrast med det kommersiella och amatören i kontrast med den professionella. Den första amatör elitidrottaren att ta betalt var en löpare, Gunder Hägg, som under femtiotalet mottog relativa småsummor för att delta i löpningstävlingar.

⁴ Ibid.

⁵ Ibid.

⁶ Ibid.

⁷ Idrottens föreningsrätt, Krister Malmsten och Christer Pallin, 2: a upplagan, Nordstedts juridik, s 13 - 14

Han stängdes av på livstid av RF. Kollisionen mellan det ideella föreningslivet och kommersialismen pågår fortfarande.⁸

1.1.7 IdrottsAB

Enligt RF får endast ideella föreningar som är grundade på godkända stadgar inneha en tävlingsplats i ett seriesystem i Sverige. Med ökad kommersialism och större tävlingar med mer pengar fanns behov för utveckling. Ett par år sedan tilläts aktivt tävlande av andra associationsformer än ideella föreningar under vissa strikta villkor. Kommersiella krafter i kombination med fler elitsatsande professionella hade ändrat förutsättningarna för att lyckas prestera resultat inom idrotten. Idrottsaktiebolaget var skapat.⁹

1.1.8 Nya förutsättningar

De senaste åren har kommersialismen och professionalismen blivit mer och mer huvudsakliga inom elitidrotten. Idrotten i omvärlden har alltid legat före i utvecklingen och påverkar starkt svenskt idrottsliv. I Europa tävlas de mest populära sporterna i helt professionella ligor med kommersiella förtecken.¹⁰

I Sverige har sedan tidigt 1990-tal de två största sporterna, fotboll och ishockey samt basket, börjar ta efter. Flera IdrottsAB har skapats av idrottsföreningar och fler är att vänta. Trots denna markanta förändring i idrottsrörelsen betyder den inte särskilt stor förändring. RF har fortfarande kontrollen över de svenska seriesystemen och tävlandet vilket fortsätter under ideella premisser.¹¹

Idag finns en nästintill fullständig kommersialisering och professionalisering av vissa idrotter på elitnivå som bl.a. fotboll. Stora prispengar utgår till segrarna och sponsorer för in pengar i sporterna. Detta skapar nya förutsättningar, krav och kollisioner.¹²

De allsvenska fotbollsklubbarna har sedan 1990-talet förändrat sina strukturer till den mån att möjliggöra enklare tillströmning av externt kapital. Det finns olika upplägg på strukturerna. Traditionella idrottsföreningar med eller utan underliggande IdrottsAB samt externa investerare är en vanlig konstruktion. Den ideella föreningen skall förhålla sig helt utan vinstintresse medan de andra associationsformerna, ekonomisk förening och aktiebolag, har ett vinstintresse som lagstadgat syfte. En stiftelse kan ha antingen eller. Motsägelsen med de två synsättet kan skapa

⁸ Avsnittets material är en sammanfattning ur Jan Lindroth, Från sportfåneri till massidrott, HLS förlag, s 9 – 45

⁹ RS: s utredning om IdrottsAB

¹⁰ DIF: s Prospekt

¹¹ RS: s utredning om IdrottsAB

¹² DIF: s Prospekt och RS utredning om IdrottsAB

oreda när idrottsföreningarna finner nya strukturella lösningar för att kunna konkurrera på högsta nivå.¹³

1.2 Syfte

Det för uppsatsen huvudsakliga syftet är att utreda två allsvenska fotbollsklubbarnas associationsstrukturer ur ett ägarstyrningsperspektiv och diskutera några följande problem. För att uppnå uppsatsens huvudsakliga syfte utreds fotbollsföreningarnas normunderlag och reglerna för associationsstrukturerna.

Jag har valt HIF och DIF för att de representerar den nya, moderna typen av fotbollsklubb. De har valt att utveckla associationsstrukturerna och frånga den traditionella enkla föreningen. Fotbollsklubbarna utreds ur ett ägarstyrningsperspektiv.

Vidare är syftet att utreda några problem som uppkommer i konsekvens av de strukturer som klubbarna har valt. Bryter fotbollsklubbarna mot gällande associationsregler men framför allt om det uppstår en kollision mellan det kommersiella intresset och de ändamålsreglerna med syftet att skydda de ideella värderingarna. Ett tredje problem som diskuteras är brott mot reglerna om jäv.

Ett ytterligare syfte i led av ovan nämnda målsättning är om eventuella kollisioner som uppkommer kan påkalla en förändring av reglerna. Är den nuvarande juridiska formen för idrottande och tävlande optimal ur ett rättsekonomiskt perspektiv. Detta berörs endast kortfattat, syftet är inte att komma med en lösning på problemen utan att undersöka ifall de existerar och belysa dem.

1.3 Avgränsning

Källorna till normverket för de ideella fotbollsföreningarna som är anslutna till SvFF och RF presenteras. Vissa normer och regler gäller för alla ideella föreningar och vissa för alla ideella idrottsföreningar. De normer och regler för den ideella föreningen eller idrottsföreningen som inte berör fotbollsföreningen berörs inte. Ingen utländsk rätt utreds, enbart svensk gällande rätt.

Uppsatsen avgränsas att presentera relevanta gällande regler för ägarstyrning. Organisatoriska regler för medlemmar, styrelse, kontroll och övervakning samt ägande är centrala. Ändamålsparagraferna till RF: s stadgar uttrycker ett ideellt syfte som också kommer att presenteras.

¹³ Ibid.

Uppsatsen avgränsar sig att utreda ägarstyrning för fotbollsföreningarna HIF och DIF. Andra fotbollsföreningar lämnas utanför uppsatsen.

Annan associationsrätt kommer att lämnas utanför. Gällande rätt för stiftelser, ekonomiska föreningar, aktiebolag och andra typer av bolag.

I klubbarnas struktur ingår aktiebolag. Det innebär att den ideella föreningsrätten för idrottsföreningar sätts i relation med aktiebolagsrättens sfär för fotbollsklubbarna. Relationen och hur de två rättsområdena integreras kommer att beskrivas, dock kommer inga materiella regler i övrigt för aktiebolag att presenteras. De bakomliggande ändamålen med aktiebolag och idrottsaktiebolag kommer också att presenteras men de materiella reglerna för aktiebolag kommer att lämnas orörda.

De problem som analysen eftersöker kommer vara av associationsrättslig natur. Jag tar utgångspunkt i problemet med RF:s regel om det ideella syftet, om det leder till ägarstyrningsproblem och slutligen jäv. Övriga rättsområden som skulle kunna vara aktuella för granskning, som exempelvis skattelagstiftning, avtalsrätt och arbetsrätt, kommer att lämnas utanför uppsatsen.

1.4 Metod

Uppsatsen består av en deskriptiv del och en analyserande del. Jag har studerat källorna som utgör grunden i det normverk som konstituerar den ideella idrottsrätten för fotbollsföreningar. Jag har läst mig fram till vilka regler som gäller och till viss mån pratat med sakkunniga i branschen.

Dessutom har jag studerat de regler som analogitolkas från lagar i andra, oftast närliggande, rättsområden. För att undersöka de reglerna har jag gått till väga på med en rättsdogmatisk metod.

För att erhålla information om klubbarnas strukturer har jag intervjuat två ledande personer inom respektive klubb. Intervjuerna gav mig nödvändig information för att kunna beskriva associationsstrukturen och utföra ägarstyrningsanalysen.

2 Fotbollsforeningen

2.1 Allmant

En fotbollsforening är en typ av idrottsforening. En idrottsforening är i sin tur en typ av ideell forening. En forening är en typ av svensk association.¹⁴

För att uppnå status som idrottsforening och därmed kunna tävla och delta i den svenska idrottsrorelsen krävs att foreningen är medlem i RF. För att kunna tävla i idrotten fotboll krävs dessutom medlemskap i det svenska fotbollsforbundet (SvFF), ett specialforbund underliggande RF.¹⁵

Fotbollsforeningen träffas därmed av regler som gäller för den ideella foreningen, idrottsforeningen och fotbollsforeningen. Normverket för fotbollsforeningen består av regler och allmänna principer från olika källor och skapar ett speciellt rättsinstitut. Detta innebär att den centrala rättskällan för den ideella idrottsforeningen är RF: s regler och att fotbollsforeningen därmed även lyder under SvFF regler.¹⁶

Det saknas däremot inte gemensamma allmänna principer som träffar alla ideella foreningar. I följande framställning presenteras en genomgång av det normverk som skapar rättsområdet för fotbollsforeningen. Det finns lika många typer av ideella foreningar som det finns aktiviteter i det svenska samhället. Den ideella foreningen regleras inte av en speciallag utan normverket är framvuxet av de sedvänjor och internpraxis som foreningarna själva brukat.¹⁷

2.1.1 Associationsrekvisiten

En sammanslutning skall uppfylla olika rekvisit för att klassificeras som en association. Organisationen skall ha medlemmar, vara grundad på en frivillig rättshandling och främja ett, för medlemmarna gemensamt, mål med verksamheten.¹⁸

Medlemmarna är associationens byggstenar och förvaltar organisationen och dess angelägenheter. Det innebär att medlemmarna tillsätter, övervakar och entledigar förvaltande organ. En association kan i formen av aktiebolag grundas av endast en person¹⁹

¹⁴ Idrottens foreningsrätt s 13 ff.

¹⁵ RF Stadgar, SvFF Stadgar

¹⁶ Idrottens foreningsrätt s 13 ff.

¹⁷ Organisationernas rättsliga ställning – om ekonomiska och ideella foreningar, Carl Hemström, 5: e upplagan, Nordstedts juridik 1996, s 37 ff.

¹⁸ Nials svensk associationsrätt i huvuddrag, Svante Johansson, 8: e upplagan 2001, Nordstedts juridik, s 29

¹⁹ Id. s. 30

En association skall vara grundad på en frivillig rättshandling, oftast av flera personer. Därav kan inte ett dödsbo klassificeras som en association även om det är en associationsliknande gemenskap.²⁰

Verksamheten för gemensamma ändamål måste vara laglig och vara i viss mån specificerad. Det saknas hinder för att ange flera verksamhetsgrenar. Associationens ändamål är det syfte som verksamheten skall tillgodose.²¹

2.1.2 Föreningsfrihet

Föreningsfriheten är konstitutionellt lagskyddad i Regeringsformen 2: 1 §. Definitionen av föreningsfrihet är rätten att sammansluta sig med andra för allmänna eller enskilda syften.²²

Föreningsfriheten inkluderar både verksamhetens organisationsform som dess syfte och ändamål. Begränsningarna av föreningsrätten räknas upp i Regeringsformen 2: 12 § och behandlas inte vidare här. Den ideella föreningen lyder således under ett unikt normsystem, beslutat på nationell nivå, med stöd av den självbestämmanderätt som ytterst kan härledas från ovan nämnda regler i Regeringsformen.²³

2.1.3 Rättssubjektet föreningen

Det signifikativa för en förening är att det är en öppen sammanslutning där individer har möjlighet att inträda och utgå utan att beslut behöver fattas av redan utgörande medlemskara. Medlemskaran kan växla fritt utan att den juridiska strukturen behöver förändras²⁴

En förening innehar en självständig ställning och är en egen juridisk person. Ingen kan äga en förening och den styrs ytterst utav medlemmarna. Visserligen är det vanligt att ideella föreningar hålls slutna för inträde genom modifikationer i stadgarna. Möjligheten till utträde finns emellertid alltid för medlemmarna. Fackföreningar som bevarar intresset för en specifik yrkesgrupp har exempelvis rätten att enbart tilldela medlemskap åt en person som tillhör rätt yrkesgrupp. Motsatsen är en sluten associationsform, t.ex. aktiebolaget. I den formen krävs att ägarna tar beslut om ändring av avtal eller bolagsordning för förändring av ägarkretsen eller aktieantalet.²⁵

²⁰ Id. s. 31-32

²¹ Ibid.

²² Regeringsförordningen 2: 1 § p. 5

²³ Idrottens föreningsrätt s 16

²⁴ Nials svensk associationsrätt i huvuddrag s 35

²⁵ Organisationernas rättsliga ställning s 12 f. och Nials svensk associationsrätt s 31

2.1.4 Rekvisiten för en förening

De rekvisit som krävs för att en förening ska vinna rättskapacitet har fastslagits av HD.²⁶ Ett antal individer eller rättssubjekt skall ha gått samman och träffat avtal om att i organiserade former, under viss tid eller tills vidare, samverka mot en gemensam målsättning. Avtalet skall ha formaliserats i stadgar.

I stadgarna, som vanligtvis är skriftliga, skall framgå föreningens namn, ändamål och bestämmelser om hur beslut i föreningens angelägenheter åstadkommes.²⁷ Dessutom skall det förekomma ett hierarkiskt förhållande mellan organen i föreningen så de med lägre beslutanderätt lyder under de med högre sådan.

Avslutningsvis skall det finnas en styrelse som kan företräda föreningen. När en förening har uppfyllt alla rekvisiten uppnås rättskapacitet och en rättskapabel förening uppkommer. Uppfylls inte kraven kan det i högsta grad talas om en social organisation, vilket innebär en sammanslutning utan egen rättskapacitet.²⁸

2.1.5 Definition av ideell förening

En ekonomisk förenings ändamål är fastslaget i Föreningslagen (FL) 1: 1 §. FL skiljer mellan ekonomiska föreningar och ideella föreningar. Det utmärkande med den ekonomiska föreningens är att ändamålet med verksamheten skall främja medlemmarnas ekonomiska intressen. Detta ändamål skall fastslås i föreningens stadgar.²⁹

Motsatsvis av ovan nämnda regel, kan en ideell förening inte bedriva verksamhet med ändamål att främja medlemmarnas ekonomiska intressen. En förening är ideell om den har ett ideellt ändamål och inte driver näringsverksamhet.³⁰

De ideella föreningarna kan indelas i tre olika typer. I fall då en ideell förening bedriver ekonomisk verksamhet skall syftet vara att främja föreningens ideella verksamhetsändamål. Det betyder att eventuell vinst från verksamheten inte får delas ut till medlemmarna utan skall återinvesteras i verksamheten. Föreningar som bedriver en icke-ekonomisk verksamhet med ideellt ändamål kallas rent ideella föreningar.³¹ Föreningar med ekonomisk verksamhet som främjar ideella syften och föreningar med ekonomiskt

²⁶ NJA 1987 s 394.

²⁷ Ibid.

²⁸ Organisationernas rättsliga ställning s 21

²⁹ Id. s 35

³⁰ Nials svensk associationsrätt i huvuddrag s 46-47

³¹ Ibid.

ändamål men som inte bedriver näringsverksamhet är också ideella föreningar.³²

För att en organisation skall uppnå status som en association krävs normalt att alla tre associationskriterierna är uppfyllda. En ideell förening kan emellertid sakna skyldighet att medlemmarna verkar för sammanslutningens ändamål. De andra två kriterierna måste dock vara uppfyllda. Detta kan vara signifikativt för att en association är en ideell förening och inte ett bolag.³³

2.1.6 Syftet med de rent ideella föreningens ändamål

En ideell förening skall inte arbeta för att öka förmögenhetsmassan för en eller alla medlemmar. Syftet är däremot att främja det i förväg beslutade målet med organisationens verksamhet. För en fotbollsförening blir det således att främja medlemmarnas möjligheter att spela fotboll och allt vad det innefattar runtomkring. I ideella föreningar kan emellertid vissa medlemmar få förmåner av ekonomiskt slag om det är fastslaget i stadgarna. Det kan innebära att en ledare inom föreningen har rätt att nyttja föreningens tjänster eller egendom. Saknas bestämmelser härom i stadgarna skall förmånerna tillkomma medlemmarna med lika rätt.³⁴

En ideell förenings ändamål kan influeras av externa intressenter, som ett lån av kommunen eller av investerare.³⁵ Det krävs samtycke av föreningens alla medlemmar att driva aktivitet som gynnar externa intressen och inte enbart föreningens ändamål.³⁶

En ideell förening kan bedriva verksamhet i ett helägt dotterbolag om vinsterna främjar det ideella ändamålet. Oaktat vad som föreskrivs i stadgarna om ett ideellt syfte är en förening inte ideell ifall utdelningen inte enbart går till främjande av ändamålet utan delas ut till medlemmarna. En idrottsförening behåller sin status som ideell förening även om det bedrivs näringsverksamhet, som exempelvis handel med sportutrustning, och utdelningen går till att främja föreningens ändamål.³⁷

2.2 Sammanfattning

En ideell förening är en svensk öppen association och ett självständigt rättssubjekt. Rätten till att grunda och driva en ideell förening kan ursprungligen härledas från Regeringsförordningen 2:12 §. Det som

³² Ibid.

³³ Nials svensk associationsrätt i huvuddrag s 35

³⁴ Id. s 103

³⁵ Mer om denna konflikt nedan

³⁶ Nials svensk associationsrätt i huvuddrag s 103

³⁷ Id. s 46-47

särskiljer den ideella föreningen från de slutna associationsformerna, exempelvis ekonomisk förening och aktiebolag, är att den är öppen för nya medlemmar utan att de nuvarande medlemmarna behöver lämna sitt godkännande till inträde. HD har sammanställt rekvisiten för att en ideell förening skall uppnå rättskapacitet. Den ideella föreningen särskiljer sig från den ekonomiska föreningen genom att syftet inte är att främja medlemmarnas ekonomiska intressen. Syftet med en ideell förening är att främja föreningens ändamål. Det är emellertid möjligt, med medlemmarnas godkännande, att delvis främja externa intressenter. Vinst får inte delas ut till medlemmarna.

3 Rättsliga normer för fotbollsföreningen

3.1 Grundläggande principer

De principer som ligger till grund för föreningsrörelsen i Sverige har etablerats under historien. Dessa grundprinciper är majoritetsprincipen, likhetsprincipen och generalklausulen.³⁸

Majoritetsprincipen är, precis som i alla demokratiska sammanhang, gällande inom de ideella föreningarna. Den innebär i korthet att en uppkommen fråga skall avgöras med absolut majoritet, av den vilja som uttrycks av mer än 50 % av föreningens röstande vid ett val eller beslutsfattande möte.³⁹

För vissa frågor kan emellertid kvalificerad majoritet tillämpas utan att föreningen frångår majoritetsprincipen. Det innebär att en mindre eller större skara än 50 % kan inlägga veto mot ett beslut och ibland framtvunga att ett beslut fattas. Konstruktioner med vetorätt för minoriteten är endast tillåtet i viss utsträckning. Anledningen för detta är att garantera medlemmarna den demokratiska rätten som fordras i exempelvis beslut som rör medlemmarnas rättigheter och skyldigheter gentemot föreningen. Syftet är att majoritetsprincipen inte skall urholkas.⁴⁰

Likhetsprincipen är en lika viktig grundläggande princip som utmynnar av ovan nämnda princip. Ingen medlem får behandlas på annat sätt än en annan. Särbehandling, förfördelning och diskriminering av en medlem är tillåtet enbart med stöd i stadgarna i det fallet att den drabbade medlemmen tillåter det.⁴¹ Det finns undantag där avvikelser från likhetsprincipen kan vara befogad av sakliga skäl.⁴²

Generalklausulen återfinns i FL 6:13 §, 7:16 § samt i ABL 3:1 § och kompletterar ovan nämnda principer. Generalklausulen gäller analogiskt också för ideella föreningar⁴³ och förbjuder en ändring av stadgarna som förrycker förhållandet mellan medlemmarna på medlemskapet grundade rättsställning och därvid åstadkommer otillbörlig fördel för medlem till nackdel för andra medlemmar.⁴⁴

³⁸ Organisationernas rättsliga ställning s 36

³⁹ Ibid.

⁴⁰ Ibid. s 36

⁴¹ Ibid. s 36

⁴² Läs mer om vilka sakliga skäl i Nials svensk associationsrätt i huvuddrag s 154

⁴³ Id. s 155

⁴⁴ Organisationernas rättsliga ställning s 37

Demokratiska och odemokratiska föreningar har emellertid lika rätt att existera enligt föreningsfriheten. Inget tyder på att det skulle vara otillåtet att ha en odemokratiskt, auktoritärt styrd organisation som inte tillämpar de tre ovan nämnda principerna.⁴⁵

3.2 Speciallagar

Föreningsliknande sammanslutningar uppkom redan på 1300-talet i form av gillen och utvecklades till skrån på 1600-talet. Det saknades klar gräns mellan ekonomiska och ideella föreningar på den tiden. Skråna upphävdes 1846 i och med stiftandet av fabriks- och hantverksförordningen. Istället bildades privaträttsliga föreningar som reglerades för första gången i 1895 års lag om registrerade föreningar för ekonomisk verksamhet.⁴⁶

I den lagen och följande lag från 1922 lämnades föreningarna fria att besluta om sina förhållanden i stadgarna. I 1951 års lag om ekonomiska föreningar tog reglerna formen från aktiebolagsrätten. Till skillnad från den ideella föreningen ansåg lagstiftaren att det var nödvändigt med en speciallag för den ekonomiska föreningen och dess verksamhet. Dagens lag om ekonomiska föreningar uppnådde laga kraft 1 januari, 1988 och den bygger till stor del på aktiebolagslagen från 1975. Den principiella anledningen till den konstruktionen är givetvis att båda associationsformerna har som syfte med verksamheten att främja medlemmarna/delägarnas ekonomiska intressen.⁴⁷

Fotbollsföreningarna är ideella föreningar. Ideella föreningar saknar speciallag i svensk rätt. En diskussion om ett inrättande av en speciallag har förts sedan en bra tid tillbaka. Motståndet har emellertid varit stort genom historiens gång från främst fackföreningarnas sida.⁴⁸ Trots att frågan undersökts flertalet gånger från lagstiftarnas sida har det inte ansetts nödvändigt med en speciallag.⁴⁹ Reglerna för den ideella föreningen hämtas från andra källor, dessa regler återkommer nedan i uppsatsen.

Den ideella föreningen måste underkasta sig de speciallagar som verksamhetens område inkräktar på. Exempelvis så lyder bokföringsskyldiga föreningar under Bokföringslagen, mer om det nedan.⁵⁰ En näringsidkande förening skall även beakta Handelsregisterlagen från 1974. Därutöver måste givetvis alla rättssubjekt följa lagar som kan tänkas bli aktuella. Exempel på sådana lagar är skattelagstiftning och arbetslagstiftning.

⁴⁵ Ibid.

⁴⁶ Nials svensk associationsrätt i huvuddrag s 26 - 27

⁴⁷ Ibid.

⁴⁸ Ibid.

⁴⁹ LU 1979/80: 1 s 11, SOU 1987: 33-35

⁵⁰ Se nedan avsnitt 4.4

3.3 Föreningens stadgar

Stadgarna utgör en förenings ”grundläggande kontrakt” och är ett mycket centralt instrument för den ideella föreningsrätten. Medlemmarna och organledamöter måste beakta innehållet i stadgarna i dessas för varje gällande tidpunkts lydelse.⁵¹ Stadgarna kan närmast liknas ett standardavtal. Det betyder att alla medlemmar som inträder i föreningen binder sig automatiskt vid stadgarna. Stadgarnas regler gäller direkt för alla som ansluter sig till föreningen utan att en personlig underskrift krävs.⁵²

Stadgarna utgör en grundläggande förutsättning för att en förening skall kunna uppstå.⁵³ I stadgarna skall anges föreningens namn och hemort, syfte och ändamål med verksamheten och hur beslut skall fattas. I stadgarna regleras också relationen till medlemmarna och i princip allt som rör föreningen. Medlemmens ekonomiska förpliktelse gentemot föreningen måste också klargöras i stadgarna.⁵⁴ Högst beroende på vilken aktivitet föreningen ämnar lämpa sig åt är det ofrånkomligt att ett ytterligare antal frågor regleras i stadgarna.⁵⁵ När det gäller förening som är ansluten i ett specialförbund som är ansluten i RF skall stadgarna innehålla de demokratiskt idrottsliga principer och regler som är fastslagna av RF.⁵⁶

Vid tvist om tolkning av stadgarna har HD gjort två vägledande uttalande. Enligt det ena, skall stadgarna tolkas till medlemmens fördel under vissa omständigheter.⁵⁷ Medan enligt det andra, skall föreningens egen bedömning av omfattningen av dess ändamål tillmätas stor betydelse.⁵⁸ Den senare bestämmelsen ger den ideella föreningen förhållandevis stor frihet att ordna sina angelägenheter vilket stöds av doktrinen.⁵⁹ Stadgarna kan, precis som andra avtal, jämkas enligt Avtalslagens 36 §.⁶⁰

3.4 Övriga normkällor

Som komplement till stadgarna skall även inberäknas övriga normgivande källor. Generellt för alla ideella föreningar gäller internpraxis, god föreningssed, analogitolkningar och prejudikat från andra rättsområden.

De svenska ideella föreningarnas stadgar skapar gemensamt en internpraxis för den ideella föreningen som utgör en av komponenterna för

⁵¹ Organisationernas rättsliga ställning s 34

⁵² Ibid.

⁵³ Se ovan avsnitt 2.1.4

⁵⁴ Nials svensk associationsrätt i huvuddrag s 27

⁵⁵ Id. s 64

⁵⁶ Se nedan avsnitt 3.5

⁵⁷ NJA 1982 s 552 se domen för mer ingående detaljer.

⁵⁸ NJA 1987 s 394 se domen för mer ingående detaljer

⁵⁹ Nials svensk associationsrätt i huvuddrag s 65

⁶⁰ Organisationernas rättsliga ställning s 34

normverket.⁶¹ Den interna praxis som stadgarna skapar återföljs av interna tolkningar och utfyllnader av stadgarna. De interna relationer som skapas runt stadgarna och som accepteras av medlemmarna fungerar som en utfyllnad av stadgarna och inbegrips i begreppet internpraxis.⁶²

God föreningsssed är en annan källa som används för att utmåla rättsläget inom en viss typ av föreningsliv. Definitionen av god föreningsssed är regler som återger en allmänt, i föreningslivet, accepterad standard av acceptabel kvalitet.⁶³ Föreningsleden förändras naturligtvis i linje med att synen på föreningsstypen i fråga förändras. Det är föreningarnas sammanlagda uppfattning om en situation som avgör ifall det kan kallas god föreningsssed eller inte. Det saknas ett organ som definierar vad som ingår i begreppet god föreningsssed, som exempelvis FAR⁶⁴ fungerar för revisorerna för att fastställa begreppet god redovisningssed.

Analogitolkningar från andra rättsområden fungerar som komplementär normkälla. Föreningslagen ligger givetvis nära till hands men HD har konstaterat att paralleller från Föreningslagen skall användas med stor försiktighet. HD framhåller att motsatstolkningar av FL är att föredra i vissa lägen.⁶⁵ Anledningen är att syftet mellan ekonomiska och ideella föreningar skiljer sig markant då den förstnämnda föreningens ändamål är att främja medlemmarnas ekonomiska intresse.

Andra prejudikat från associationsrättens område väger även tungt som alternativ normkälla. Generella associations- och avtalsgrundsatser kan i vissa fall användas vid en analogisk tolkning.⁶⁶ Eftersom uppsatsen tar syfte att utreda fotbollsföreningarna lämnas detta åt sidan då det inte är nödvändig källa.⁶⁷

3.5 Sammanfattning

De grundläggande principerna majoritets-, likhetsprincipen och generalklausulen är fundamentet i den ideella föreningens rättsinstitut. En ideell förening får emellertid existera med en odemokratisk struktur.

De ideella föreningarna saknar en egen speciallag. Speciallagar från andra rättsområden som verksamheten inkräktar på måste efterföljas. Analogiska tolkningar kan göras från FL men med stor försiktighet.

⁶¹ Ibid.

⁶² Ibid. s 34

⁶³ Id. s 35

⁶⁴ FAR; Förenade Auktoriserade Revisorers årliga utgåva om god redovisningssed.

⁶⁵ NJA 1958 s 438

⁶⁶ Organisationernas rättsliga ställning s 34

⁶⁷ För den intresserade om när prejudikatsparalleller kan bli aktuellt se SvJT 1983 s 617

Stadgarna är de ideella föreningarnas grundläggande kontrakt och utgör en central rättskälla i rättsområdet. Föreningens medlemmar är bundna till stadgarna. Innehållsmässigt ställs vissa krav på föreningens stadgar.

Internpraxis, god förenings sed, analogitolkningar från andra rättsområden och prejudikat från associationsrätten är övriga eventuella rättskällor som kan komplettera rättsområdet.

4 RF och SvFF regelverk

Den viktigaste rättskällan för fotbollsföreningen är RF och SvFF. Föreningens stadgar, internpraxis och sedvänja utgör till stor del rättsläget för de ideella föreningarna. Eftersom RF och SvFF binder alla anslutna föreningar genom stadgarna blir dessa regler helt centrala för alla idrottsföreningar. Internpraxisen som skapas av idrottsföreningarna med grund i de standardiserade stadgarna förvandlas i och med det allmänna bruket och acceptansen till sedvänja. Resultatet är därmed att RF och SvFF i princip fungerar som lagstiftande instans för anslutna fotbollsföreningar. RF: s stadgar fungerar i praktiken som en ”grundlag” för Sveriges idrottsföreningar.⁶⁸

Fotbollsföreningen förpliktas i och med medlemskapen i SvFF och RF att följa dessa förbunds regelverk. Reglerna är inskrivna i respektive förbunds stadgar. SvFF: s stadgar är en påbyggnad av RF: s stadgar och riktar sig specifikt till fotbollsföreningarna. RF har sammanställt normalstadgar för ansökande föreningar vilka SvFF också binder sig att använda i och med anslutningen till RF. Blanketterna för normalstadgarna innehåller de centrala reglerna för ansökande föreningar.⁶⁹

4.1 RF: stadgar

RF: s medlemmar är Specialförbunden, för en eller flera idrottsgrenar, och alla därigenom anslutna föreningar. Specialförbunden binds automatiskt vid inträde i RF till innehållet i stadgarna och specialförbundens egna stadgar får inte strida mot RF: s stadgar. Föreningarna är i sin tur medlemmar i sina respektive specialförbund och därmed indirekt anslutna till RF: s regelverk. Föreningsmedlemmen binds i sin till föreningens stadgar och likaledes till specialförbundets och RF: s stadgar.⁷⁰

I RF: s stadgar finns regler för hur förbundet skall styras internt och regler som tar sikte på förbundets medlemmar och föreningarna anslutna till specialförbunden. Stadgarna innehåller ett heltäckande regelverk för dem som frivilligt vill gå med i RF. Denna utredning tar bara sikte på regelverket som är ämnat åt fotbollsföreningarna och förbundsregler lämnas utanför. Föreningar tillåts emellertid att reglera vissa frågor ytterligare i detalj utöver RF: s stadgar. Den rättigheten kallas den omvända avstegsprincipen.⁷¹

⁶⁸ Idrottens föreningsrätt s 14

⁶⁹ Id. s 26

⁷⁰ Id. s 20

⁷¹ Id. s 26

4.2 SvFF: stadgar

SvFF: stadgar innehåller, förutom förbunds- och distriktsförbundsregler, regler riktade till dess medlemmar, fotbollsföreningarna. En till SvFF ansluten fotbollsförening blir också medlem i distriktsförbundet (DF) för föreningens hemort.⁷²

SvFF är ansluten till RF, UEFA och FIFA. Förbundet är bundet av nämnda organisationers regelverk.⁷³ Regelverken för UEFA och FIFA kommer inte att beröras närmare i denna uppsats.

För medlemskap i SvFF krävs att ansökande föreningen har fotbolls idrotten på sitt program. En ansökan skall grundas på innehållet i RF: s Normalstadgar som beskrivs nedan. En medlemsförenings åligganden gentemot SvFF består i följande. Föreningens namn skall inte vara upptaget eller opassande. Årsavgiften skall ha erlagts och en rapport till RF skall avläggas årligen.⁷⁴

Föreningen skall vara politiskt och religiöst oberoende och ta avstånd från rasism, diskriminering samt aktivt motverka doping. Föreningen skall följa, RF: s, UEFA: s, FIFA: s, SvFF: s och distriktsförbundens tävlingsregler, beslut och stadgar.⁷⁵

Föreningen skall bedriva sin verksamhet med sund ekonomi och följa de specialregler om ekonomi för deltagande i vissa tävlingsserier, den så kallade elitlicensen för Allsvenskan.⁷⁶ Medlemsförening kan uteslutas om den inte rättar sig efter regelbrott mot RF: s eller SvFF: s stadgor.⁷⁷

Övriga paragrafer i SvFF: s stadgar är i stort sett samma regler som i RF: s stadgar. I fortsättningen i uppsatsen är SvFF: s regler inkluderade i benämningen RF: s regler.

4.3 RF: s stadgar, regler för medlemsföreningen

Idrott skall bedrivas i enlighet med RF: s verksamhetsidé.⁷⁸ Följande regler gäller om en förenings förfarande för att uppnå medlemskap i ett specialförbund och därmed RF. En ansökande förening skall bestå av enbart

⁷² Id. s 27

⁷³ SvFF Stadgar § 3

⁷⁴ Id. § 6

⁷⁵ Id. § 11

⁷⁶ Ibid.

⁷⁷ Id. § 8

⁷⁸ RF Stadgar 1: 1 § verksamhetsidén beskrivs i avsnitt 3.6.1.3

fysiska personer och uppfylla fem stycken villkor för att tillmätas medlemskap.⁷⁹

Ansökan skall upprättas med Normalstadgarna⁸⁰ som grundval och åtfölja RF: s regler och anvisningar. Sökande förening skall bedriva sådan verksamhet som administreras av det specialförbund vartill ansökningarna inlämnas samt uppfylla specialförbundets villkor. Ett avslag kan överklagas.⁸¹

Utav detta kan utläsas att Normalstadgarna ligger som grund för medlemskap och reglerna som däri återges är av central betydelse. Normalstadgarna inkluderar RF: s regler⁸² som riktas mot förening som är medlem i ett specialförbund. Därför återges inte de regler i RF: s stadgar som också är inkluderade i normalstadgarna.

4.3.1 Normalstadgar för idrottsförening

RF har sammanställt Normalstadgar som måste ligga till grund för de ansökande föreningars stadgar. Normalstadgarna innehåller de viktigaste reglerna ur RF: s stadgar för en ansluten förening. Innehållet i RF: s Normalstadgar reglerar relationerna mellan idrottsföreningen, dess medlemmar och organ samt relationerna mellan föreningen, RF, SvFF och distriktsförbund.

4.3.1.1 Inledning

I Normalstadgarna inledande sektion fyller föreningen i uppgifter om namn, hemort och datum för bildandet. Datum skall anges när stadgarna fastställs och vilka eventuella ändringar som görs i paragraferna.⁸³

4.3.1.2 Definitioner

I följande avsnitt redogör RF för idrottsrörelsens verksamhetsidé och definitioner. Idrott definieras som en fysisk aktivitet som deltagarna utför för att kunna prestera mera, ha roligt och må bra. Aktiviteten består av träning och lek, tävling samt uppvisning. Idrotten organiseras i självständiga föreningar och förbund inom RF som tillsammans utgör en fri och frivillig folkrörelse.

Idrottsutövandet i föreningarna är uppdelat efter ålder och ambitionsnivå, barn-, ungdoms- och vuxenidrott, där utövaren klassificeras som vuxen över

⁷⁹ RF Stadgar 8:1 §

⁸⁰ Se nedan under avsnitt 3.6

⁸¹ RF Stadgar kapitel 14 och 15

⁸² RF Stadgar kapitel 8

⁸³ Normalstadgar för idrottsförening, antagna av Riksidrottsstyrelsen 1999-12-01.

20 års ålder. Barnidrotten skall främja barnets allsidiga idrottsutveckling vilket innebär att lära ut olika idrotter med lek i fokus. Tävlning är en del av leken och sker på barnens villkor. För ungdomarna, ca ålder 12 – 20, skiljer RF på prestationsinriktad tävlingsidrott och hälsoinriktad bredd- och motionsidrott. För tävlingsidrotten är resultatet vägledande och för motionsidrotten är välbefinnandet normgivande.⁸⁴

4.3.1.3 Versamhetsidé

RF: s övergripande vision är viljan att bedriva idrott så att den utvecklar människor positivt såväl fysiskt, psykiskt, socialt och kulturellt. RF vill därför utforma idrotten i ljuset av sin målsättning i fem punkter. Idrotten skall ständigt utvecklas och förbättras till form och innehåll.

Alla som vill får delta i föreningarnas idrottsverksamhet, ett diskrimineringsförbud. Det utesluter föreskrifter i stadgarna som tar sikte på att diskriminera personer av en eller annan anledning.⁸⁵ Idrottsföreningen är därmed en öppen förening som inte kan hållas sluten för dem som vill bli medlemmar.⁸⁶

Idrotten skall sträva efter att ge upplevelser som skapar kontakt mellan olika samhällsgrupperingar. De deltagande skall vara med och bestämma och ta ansvar för sin verksamhet och försöka skapa en kamratlig och trygg gemenskap.

4.3.1.4 Allmänna bestämmelser

Paragraferna 1 – 9 utgör de allmänna bestämmelserna för idrottsföreningen. I den första paragrafen anger föreningen vilka idrotter den skall bedriva och att föreningens ändamål är att bedriva den idrottsliga verksamheten i enlighet med ”idrottsrörelsen verksamhetsidé”. Föreningen kan besluta om ytterligare målsättning med verksamheten. I sista stycket står att föreningen aktivt ska verka för en dopingfri verksamhet.

Föreningen består av de fysiska personer som är medlemmar⁸⁷ och ansökande förening skall ange till vilket specialförbund ansökan gäller. Medlemskap i specialförbundet, SvFF för fotbollsföreningar, ger medlemskap i RF och i ett distriktsförbund.⁸⁸

De beslutande organen är årsmötet, extra årsmötet och styrelsen.⁸⁹ Firman tecknas för föreningen av styrelsen eller av styrelsen beslutat två

⁸⁴ Ibid.

⁸⁵ Jmf ovan under grundläggande principer 3.1

⁸⁶ Organisationernas rättsliga ställning s 112

⁸⁷ Normalstadgarna § 2

⁸⁸ Id. § 3

⁸⁹ Id. § 4

styrelseledamöter eller utsedda personer.⁹⁰ Föreningens verksamhetsår sträcker sig från 1 januari till 31 december.⁹¹

Medlem förbinder sig att inte väcka talan vid allmän domstol mot moderföreningen.⁹² Undantagsvis löses tvist enligt särskild ordning föreskriven i RF: s stadgar. Tvist avgörs, om inget annat är föreskrivet av RF eller SvFF, enligt Lagen om skiljeförfarande.⁹³

Föreningens stadgar får enbart ändras efter beslut som fattas med stöd av 2/3 av röstande medlemmar. Likaså vid upplösning av idrottsföreningen måste 2/3 av röstande medlemmar godkänna beslutet.⁹⁴ Vid föreningens upplösning skall alla tillgångar avsättas till bestämt idrottsfrämjande ändamål och alla föreningens dokument angående upplösning skall omedelbart tillställas specialförbundet.⁹⁵

4.3.1.5 Bilaga

I bilagan till Normalstadgarna utvecklar RF sitt syfte med målsättningarna i inledningen. Det finns två punkter som är av relevans för uppsatsens syfte.

RF: s inställning till det ekonomiska beskrivs under ”sund ekonomi”. RF bedömer att stora summor pengar figurerar i idrottsvärlden och i synnerhet i de massmediala sporterna. Därför skall ”all hantering ske efter sunda principer med hänsyn tagen till vår folkrörelses etiska krav”. Ingen tydligare beskrivning anges utan här får antas att RF lutar sig på den genom historien skapade sedvänjan.

Det ideella engagemanget beskrivs som idrottens kännemärke och utgör i sig en kraft som är värd att värna om. Medlemmarna är med av egen fri vilja och hundratusentals människor arbetar ideellt med idrotten så ”De ideella ledarna skall kontinuerligt erkännas, uppmuntras och ges en möjlighet till utveckling”.

4.4 Sammanfattning

Den svenska modellen för idrottsutövande med tävling på elitnivå ser ut på följande vis. Riksidrottsförbundet har monopol på tävlings och seriesystemet och är en ideell organisation med ett ideellt ändamål. För varje idrottsgren finns ett specialförbund som ligger under RF: s paraply. Specialförbundet har i sin tur distriktsförbund som delar upp landet emellan sig. För idrotten fotboll sköter SvFF tävlingsverksamheten och den högsta

⁹⁰ Id. § 5

⁹¹ Id. § 6

⁹² Id. 7 § st. 2

⁹³ Id. 33 § Lagen om skiljeförfarande...

⁹⁴ Id. 8 §

⁹⁵ Id. 9 § st. 2 och 3

serien heter Allsvenskan. För deltagande i tävlingsserie krävs en ideell förening som är upptagen i systemet.

RF: s och SvFF: s stadgar innehåller bl.a. regler om association och tävling för fotbollsföreningarna. Normalstadgarna sammanfattar de viktigaste reglerna för en ansluten förening. En fotbollsförening som vill uppta en plats en tävlingsserie är bunden till RF: s regelverk.

5 Fotbollsföreningens formella struktur

Regler för fotbollsföreningarnas struktur, beslutandeprocess och maktfördelning, återfinns i Normalstadgarna. Jag kommer att redogöra för dessa regler nedan.

Medlemmarna utgör årsmötet som står högst upp i föreningens hierarki. Årsmötet utser styrelse, valberedningen, revisor och en eventuell verkställande direktör.⁹⁶ Föreningens kapitalbindning och reglerna om jäv genomgås avslutningsvis.

5.1 Medlemmarna

Medlemmar värvas vid bildandet av föreningen och att antas vid senare tillfälle. En medlemsförteckning är nödvändig om inte styrelsen kan sköta sina uppgifter utan, d.v.s. ifall antalet medlemmar är tillräckligt litet.⁹⁷

En medlemsansökan till en fotbollsförening behandlas av styrelsen. Enbart om det kan antas att sökande kommer att motarbeta föreningen får ansökan avslås.⁹⁸ En avslagen ansökan kan överklagas inom 3 veckor enligt reglerna i RF: s stadgar.⁹⁹

Utträde sker när medlem begär så eller när 2 år förflutit utan att medlem erlagt årsavgift.¹⁰⁰ En medlem kan uteslutas. Vilka grunder som föranleder uteslutning och proceduren kring denna lämnas åt sidan. Det kan nämnas att beslutet kan överklagas till RF.¹⁰¹

En medlem i en fotbollsförening har rättigheter och skyldigheter gentemot föreningen. Medlem har rätt att delta i sammankomster, exempelvis årsmötet, och att få information om klubbens angelägenheter. Medlem är skyldig att betala avgiften, skall följa stadgar och beslut fattade av föreningens organ och har ingen rätt till föreningens behållning vid upplösning.¹⁰²

En medlem har rättigheter och skyldigheter relaterade till det idrottsliga utövandet. Medlem har rätt att delta i föreningens verksamhet under vedertagna former och villkor. Tävlingsdeltagande måste emellertid ha

⁹⁶ Organisationernas rättsliga ställning s 47

⁹⁷ Id. s 102

⁹⁸ Normalstadgarna § 10

⁹⁹ RF Stadgar kap. 15

¹⁰⁰ Normalstadgar § 11

¹⁰¹ Id. § 12

¹⁰² Id. § 13

förankring hos styrelsen och hos specialförbundet i internationella sammanhang.¹⁰³

Medlemmarna är inte personligt ansvariga för föreningens skulder eftersom de är enligt huvudregeln fria från personligt ansvar i en ideell förening. Visserligen kan de välja att ingå i borgensförbindelser men det är en annan fråga.¹⁰⁴

5.2 Rösträtt

Ansökande förening fyller i vilken berättigad röstålder som gäller för medlem som erlagt avgiften.¹⁰⁵ Alla medlemmar har en röst var. Rösten är personlig och får inte utövas genom ombud. Förbudet avseende ombud är inte bindande för det strider mot de demokratiska principer som gäller för alla ideella föreningar och det är upp till enskild föreningen att avgöra om det är tillåtet. Ett ombud kan vara enda sättet att rösta för exempelvis en sjuk eller bortrest.¹⁰⁶ Saknar medlem rösträtt har denne yttrande- och förslagsrätt på årsmötet. Årsmötet är beslutsmässigt med det antal röstberättigade medlemmar som närvarar.¹⁰⁷

Röstdifferentiering, som är tillåtet för aktiebolag, är förbjudet. Det saknas emellertid förbud mot röstkarteller, att en grupp medlemmar muntligen avtalar att rösta enhetligt.¹⁰⁸

Den omvända avstegsprincipen gör sig gällande så att förening har rätt att uteslutna röstning av vissa medlemmar med föreskrift i stadgarna. Det kan röra sig om passiva medlemmar.¹⁰⁹

Besluts fattas med bifallsrop eller om så begärs omröstning. Alla ärenden, avgörs med antingen absolut eller relativ enkel majoritet, vilket kräver mer än 50 % av rösterna. Undantag för i §§ 8 och 9, som reglerar stadgeändring respektive upplösning av föreningen.¹¹⁰

Relativ majoritet används vid val, det innebär att högst antal röster vinner oberoende av förhållandet till antalet angivna röster. Alla andra frågor kräver absolut majoritet, d.v.s. över hälften av räknade röster. Omröstning sker öppet och ordförandens röst avgör vid lika om denne röstat, annars tar lotten vid. Klubbslaget bekräftar utgången. Endast röstberättigad i

¹⁰³ Id. § 14

¹⁰⁴ Organisationernas rättsliga ställning s 150

¹⁰⁵ Normalstadgarna § 17

¹⁰⁶ Idrottens föreningsrätt s 68

¹⁰⁷ Normalstadgarna § 18

¹⁰⁸ Idrottens föreningsrätt s 68

¹⁰⁹ Ibid.

¹¹⁰ Normalstadgarna § 20, se avsnitt 4.3.1.4 sista stycket.

föreningen får väljas till styrelsen och valberedningen, ingen arbetstagare tillåts uppta endera post.¹¹¹

5.3 Ordinarie årsmöte

RF: s normalstadgar föreskriver att organisationen i en medlemsförening måste ha ett årsmöte, extra årsmöte och en styrelse. De är beslutande organ för föreningen.¹¹² Årsmötet skall hållas senast den 15 mars följande räkenskapsår.¹¹³

Medlemmarna utgör ordinarie årsmöte i fotbollsföreningar. På det ordinarie årsmötet, föreningens högsta beslutande organ, tas beslut rörande föreningens angelägenheter av större vikt.¹¹⁴

Kallelsen skall ange ifall stadgeändring, nedläggning eller sammanslagning av föreningen med annan förening, skapande av IdrottsAB eller annan fråga av väsentlig betydelse¹¹⁵ kommer att behandlas på stämman.¹¹⁶ Styrelsen och medlemmar får avge förslag på ärenden att avhandla på årsmötet. Förslagen från medlemmarna skall vara inlämnade minst 4 veckor innan stämman går av stapeln och styrelsen skall avge ett skriftligt yttrande på alla förslag ingivna av medlemmar.¹¹⁷

När årsmötet är öppnat skall styrelsen fastställa röstlängden. Ärenden som därefter skall hanteras vid årsmötet innefattar följande som kan noteras.¹¹⁸ Enligt Normalstadgarna p 6 presenteras styrelsens verksamhets- och förvaltningsberättelse för gångna året. Under p 7 behandlas revisorernas dito. Dessa ger underlag för p 8 i fråga om ansvarsfrihet tillges styrelsen av årsstämman. Under p 10 beslutas om ny verksamhetsplan för följande räkenskapsår, val av styrelsens ledamöter och ordförande. Val av revisorer finns under p 12.

Årsmötet väljer styrelseledamöterna. Stadgarna kan dock föreskriva att en annan, exempelvis en kommersiell samarbetspartner, utser en eller flera ledamöter. Med grund i föreningens självständiga ställning får antalet externt tillsatta ledamöter inte överstiga hälften av styrelsen. Fotbollsföreningen måste bibehålla majoriteten och starka skäl talar för att årsmötet skall utse ordförande i och med dennes utslagsröst.¹¹⁹

¹¹¹ Normalstadgarna § 20

¹¹² Normalstadgarna § 4

¹¹³ SvFF tävlingsbestämmelser

¹¹⁴ Idrottens föreningsrätt s 65

¹¹⁵ Exempel på ärenden av väsentlig betydelse se Idrottens föreningsrätt s 66 ff. och s 73

¹¹⁶ Normalstadgarna § 15

¹¹⁷ Id. § 16

¹¹⁸ Id. § 21

¹¹⁹ Idrottens föreningsrätt s 85

Det ordinarie årsmötet skall behandla styrelsens förslag samt motioner från medlemmar och medlemsavgiftens storlek. Årsmötet är inte offentligt.¹²⁰

5.4 Extra årsmöte

Styrelsen kan, eller på begäran från en tiondel av medlemmarna eller en revisor, kalla till extra årsmöte. Underlåter styrelsen att göra så får efterfrågande individer fortskrida och genomföra ett extra årsmöte.¹²¹

Skälet till kallande av extra årsmöte kan vara, fyllnadsval i styrelsen, ändring av stadgarna eller frågor av stor vikt för föreningen, som exempelvis fastighetsaffärer.¹²²

5.5 Valberedning

Valberedningen består av en ordförande och en vice ordförande.¹²³ Ledamöterna skall vara jämt fördelade mellan kön och åldersspridning. Valberedningen sammanträder när minst halva antalet ledamöter eller ordförande så bestämmer. Valberedningens uppgifter är att förbereda val av ledamöter och att utse förslag till posterna.

5.6 Styrelsen

Nästa organ i fotbollsföreningens hierarki efter årsmötet är styrelsen. Medlemmarna, genom årsmötet har makten att avsätta styrelsen. Årsmötet utser styrelseledamöter som har som uppgift att besluta i aktuella ärenden för föreningen.¹²⁴ En fotbollsförenings styrelse lyder först och främst under RF:s regler. Dessa regler kompletteras med regler från den ideella föreningsrätten och speciallagar som bli aktuella beroende på verksamhetsområdena.¹²⁵

Styrelsen består av en ordförande samt valfritt antal ledamöter. De skall vara jämt fördelade mellan könen. Styrelsen utser inom sig en sekreterare och en kassör. Styrelsen utser också suppleanter som hoppas in när ordinarie ledamot bortfaller. Adjungerande ledamöter kan tas in vilka ges förslags- och yttranderätt.¹²⁶

¹²⁰ Id. s 65

¹²¹ Id. § 22

¹²² Idrottens föreningsrätt s 82

¹²³ Normalstadgarna § 23

¹²⁴ Id. § 4

¹²⁵ Organisationernas rättsliga ställning s 64 ff.

¹²⁶ Normalstadgarna § 25

Styrelsen är föreningens högsta beslutande organ när årsmötet inte är samlat och ansvarar för föreningens angelägenheter.¹²⁷ Det uttrycks noggrant att styrelsen skall beakta RF: s och SvFF: s stadgar. Styrelsens huvuduppgifter är att förvalta föreningen och att tillvarata medlemmarnas intressen när de fastställer verksamhetsplan för föreningen.¹²⁸ Styrelseledamöter är juridiskt att anse som sysslomän.¹²⁹

En styrelse för en fotbollsförening skall iaktta gällande regler och bindande lagar och verkställa årsstämmans fattade beslut samt planera, leda och fördela arbetet inom föreningen. Det åligger också styrelsen att ansvara och förvalta föreningens ekonomiska medel, att tillställa revisorerna räkenskaper och förbereda årsmöte.¹³⁰

Detta innebär att styrelsen arbetar för att förverkliga föreningens verksamhetsmål, att vidta erforderliga åtgärder och att delegera ansvar så att arbetsuppgifter uppförs. Det är styrelsens uppgift att se till att föreningen är funktionsduglig och uppfyller de regler för verksamheten som krävs, exempelvis anmälan till handelsregistret och bokföringsskyldighet. Oavsett ärende så krävs att styrelsen beaktar god föreningssed och håller god ordning på föreningens ekonomi.¹³¹

För att uppnå beslutsmässighet på styrelsemötena måste alla styrelseledamöter kallas av ordföranden och minst hälften måste närvara. Minst hälften av samtliga ledamöter måste emellertid vara eniga för att beslut skall kunna fattas. Ordföranden har utslagsröst.¹³² Beslutanderätten kan i vissa enskilda ärenden överlåtas till annat organ eller liknande. Vid dessa fall måste styrelsen löpande hållas underrättad.¹³³

En styrelse kan beviljas ansvarsfrihet av årsmötet för en viss tidsperiod. Ansvarsfrihet gör styrelseledamöterna immuna mot ansvar för händelser under den tidsperioden. Undantaget enbart om beslutet om ansvarsfrihet kan anses vila på oriktiga förutsättningar.¹³⁴ Vid utebliven eller nekad ansvarsfrihet måste talan om ansvar väckas inom ett år annars vinner ledamöterna frihet.¹³⁵ Ovan nämnda regler kan modifieras i stadgarna för enskild ideell förening.¹³⁶

En utsedd ledamot får inte rösta via ombud då denne personligen utsetts att ombesörja skötseln av föreningen. Detta gäller analogt från FL för de ideella

¹²⁷ Id. § 26

¹²⁸ Id. § 26 st. 2

¹²⁹ Handelsbalken 18 kap, Idrottens föreningsrätt s 83

¹³⁰ Normalstadgarna § 26 st. 2

¹³¹ Organisationernas rättsliga ställning s 65

¹³² Normalstadgarna § 27

¹³³ Id. § 29

¹³⁴ Organisationernas rättsliga ställning s 134

¹³⁵ Handelsbalken 18:9 §

¹³⁶ Organisationernas rättsliga ställning s 134

föreningarna utan föreskrift i stadgarna. Fotbollsföreningar lyder därmed också under regeln.¹³⁷

Styrelsen kan utgöras av en enskild person och det saknas krav på att denna skall vara myndig. Däremot krävs att ledamöterna är i psykiskt gott skick.¹³⁸ En styrelseledamot skall vara medlem i föreningen som denne representerar och har rätten av att avgå från sitt uppdrag tidigare än utsatt tid.¹³⁹

5.7 Förtroendevalda

Styrelseordföranden är föreningens officiella representant och övervakar så att interna normer och beslut samt externa bindande regler efterlevs. Vid frånvaro tillträder vice ordförande.¹⁴⁰ En styrelseordförande kan i större omfattning vara delaktig i föreningens dagliga arbete, en så kallad arbetande styrelseordförande.¹⁴¹

Sekreteraren förbereder och för protokoll över styrelsens möten, ansvarar för föreningens dokumentation, ser till att besluten verkställs, undertecknar utgående handlingar samt upprättar årligt förslag på verksamhetsberättelse.¹⁴²

Kassören har som uppgift att ansvara för de ekonomiska delarna, upprätta medlemsförteckning och kontrollera medlemmarnas inbetalningar, söka bidrag, föra bok över räkenskaperna, upprätta balans- och resultaträkningar, utarbeta budget, betala skatter, alla typer av deklarationer, föra inventarieförteckning och att föreningens alla delar är försäkrade.¹⁴³

Styrelsen har rätt att delegera delar av sitt ansvar på ett organ, anställd eller liknande. En verkställande direktör kan därmed anställas i föreningen av styrelsen och VD: s uppgift blir att verkställa, de av styrelsens, delegerade besluten.¹⁴⁴ Reglerna om beviljande av ansvarsfrihet gäller också för verkställande direktörer.

5.8 Firmatecknare

En fotbollsförenings firma tecknas av styrelsen i sin helhet, av styrelsen två utsedda styrelseledamöter, eller en eller flera utsedda personer, exempelvis VD: n.¹⁴⁵ I förhållandet till tredje man har styrelsen, och den som beslutför styrelse givit befogenhet, rätt att representera föreningen utåt som

¹³⁷ FL 7: 1 – 11 §§

¹³⁸ Organisationernas rättsliga ställning s 63

¹³⁹ Ibid.

¹⁴⁰ Normalstadgarna § 26 st. 3

¹⁴¹ Idrottens föreningsrätt s 87

¹⁴² Normalstadgarna § 26

¹⁴³ Ibid.

¹⁴⁴ Id. § 28

¹⁴⁵ Normalstadgarna 5 §

firmatecknare. Gränserna för befogenheten går vid stadgarnas målsättningsstadgande och eventuella föreskrifter.¹⁴⁶

Ideell förening som är registrerad i Handelsregistret måste uppge vilka som har rätt att teckna firman i fallet att styrelsen inte ensam har teckningsrätt.¹⁴⁷ Tredjemans enda möjlighet till full vetskap är att gå igenom delar av stadgarna, stämмо- och styrelseprotokoll, vilket oftast sker i samband med avtalsingåenden. Generellt är en tredjeman är skyldig att kontrollera vilka som har behörighet att företräda föreningen för att kunna hävda god tro vid framtida tvist.¹⁴⁸ Vid tvist om befogenhetsöverskridande är det föreningens som har bevisbördan och skall visa att motpart insåg eller borde ha insett att föreningens företrädare överskridet sin befogenhet.¹⁴⁹

En ideell förening som utövar näringsverksamhet företräddas av en prokurist. Fullmakter kan också förekomma.¹⁵⁰

5.9 Redovisning och revision

En fotbollsförenings årsmöte utser revisorer som fortlöpande skall ta del av föreningens räkenskaper, årsmötes- och styrelseprotokoll samt övriga dokument. Revisorernas är ett kontrollerande organ vars uppgift i föreningen är att granska förvaltning, räkenskaper samt att överlämna en revisionsberättelse till styrelsen senast 14 dagar innan årsmötet.¹⁵¹

Det saknas generella krav på en ideell förenings revisorer och de har rätt att avsluta sitt uppdrag innan slutdatumet förfallit.¹⁵²

För fotbollsföreningen gäller SvFF tävlingsbestämmelser för ekonomikriterier för att få elitlicens för tävlande. Elitlicensen är ett krav för att delta i Allsvenskan. Räkenskaperna skall följa en av Förbundsstyrelsen föreskriven kontoplan, spelartruppen skall redovisas i föreskriven ordning och föreningen skall ha minst en auktoriserad revisor.¹⁵³

Godkänd årsredovisning, förvaltnings och revisionsberättelse samt budget för nästa år skall lämnas in tillsammans med SvFF ekonomirapport till SvFF. IdrottsAB skall även beakta bestämmelser i ABL om delårsrapport i aktuella fall.¹⁵⁴

¹⁴⁶ Organisationernas rättsliga ställning s 65

¹⁴⁷ Handelsregisterlagen § 4

¹⁴⁸ Organisationernas rättsliga ställning s 65

¹⁴⁹ Idrottens föreningsrätt s 95

¹⁵⁰ Id. s 66

¹⁵¹ Normalstadgarna § 24

¹⁵² Organisationernas rättsliga ställning s 76

¹⁵³ SvFF Tävlingsbestämmelser 9:2 §

¹⁵⁴ Ibid.

I Bokföringslagen är 3 typer av ideella föreningar bokföringspliktiga. De föreningar som omsätter över 30 prisbasbelopp, de som bedriver näringsverksamhet och de som är moderföreningar i koncerner.¹⁵⁵ För näringsidkande ideella föreningar krävs att alla affärshändelser bokförs löpande, att det finns verifikationer och dokumentation, samt att informationen bevaras för att kunna presentera den.¹⁵⁶

Enligt Årsredovisningslagen är två kategorier ideella föreningar skyldiga att upprätta offentliga årsredovisningar. Bokslutskyldiga föreningar som har mer än 10 anställda i genomsnitt eller en omsättning på över 24 mkr och föreningar som är moderföreningar i koncerner under samma villkor.¹⁵⁷

Årsredovisningen skall innehålla balans- och resultaträkningar, noter, förvaltningsberättelse samt finansieringsanalys för större ideella föreningar. Minst en revisor skall vara auktoriserad om antal anställda överstiger 200 eller omsättningen överstiger 1000 ggr prisbasbeloppet.¹⁵⁸

De föreningar med en omsättning över 20 prisbasbelopp och de som är moderföreningar i koncerner är emellertid skyldiga att upprätta årsbokslut om de inte upprättar årsredovisningar. Årsboksluten av ideella föreningar är inte offentliga handlingar.¹⁵⁹

Det ställs inga krav att det skall finnas en revisor i ideella föreningar som inte lyder under Årsredovisningslagens regler. Trots detta finns revisorer i princip alla ideella föreningar eftersom det är bästa möjligheten för medlemmarna att kontrollera styrelsens verksamhet och att kunna bedöma om ansvarsfrihet skall utges.¹⁶⁰ För revisorerna i ideella föreningar gäller alla andra regler för revision och god redovisningssed.¹⁶¹

Oavsett reglerna i ovan nämnda lagar är styrelseledamöterna skyldiga att avge redovisning för sin förvaltning enligt Handelsbalken 18:1. Den regeln kan emellertid årsmötet för en ideell förening slopa och frigöra styrelsen från skyldigheten att avge redovisning.¹⁶²

För aktiebolag och ekonomiska föreningar är redovisningen av avgörande vikt för att bestämma belopp för diverse lagenliga avsättningar. Revision är viktigt för de ideella föreningarna för att besluta om förlusttäckning och ansvarsfrihet för styrelsen.¹⁶³ Redovisningsinnehållet skiftar beroende på föreningens verksamhet, från endast resultat- och balansräkning till fullständiga redogörelser med noter och förvaltningsberättelser.¹⁶⁴

¹⁵⁵ Organisationernas rättsliga ställning s 91

¹⁵⁶ Id. s 92

¹⁵⁷ Id. s 93

¹⁵⁸ Id. s 76

¹⁵⁹ Id. s 91-92

¹⁶⁰ Id. s 74

¹⁶¹ Id. s 76

¹⁶² Id. s 74 ff.

¹⁶³ Id. s 89-90

¹⁶⁴ Id. s 95

5.10 Kapitalbindning

Medlemsavgiften är den ideella föreningens vanligaste och största inkomstkälla. Den regleras vanligtvis i stadgarna. Enligt god förenings sed måste emellertid avgiftens storlek inte skrivas in i stadgarna utan endast i föreskrifter eller följa av intern praxis.¹⁶⁵ Är avgiftens storlek inte omnämnd i stadgarna skall den bestämmas av stämman, vilket är fallet för fotbollsföreningar.¹⁶⁶ Det huvudsakliga är att medlemmen har vetskap om vilka avgifter denne är skyldig gentemot sin organisation.¹⁶⁷

Ekonomiska insatser kan också förekomma. En medlem har inte rätt att kräva tillbaka en erlagd insats i form av utdelning. Det saknas däremot hinder att föreskriva i stadgarna att medlem återfår insats vid ett utträde. Detta måste gälla lika för alla medlemmar annars föreligger ett brott mot likhetsprincipen.¹⁶⁸ En ekonomisk vinst får inte delas ut till medlemmarna utan får enbart användas till att konsolidera föreningen och i dess verksamhet.¹⁶⁹

Fotbollsföreningar verksamma på elitnivå anskaffar kapital på fler vis. Biljettintäkter, sponsorpengar, reklam och marknadsföring samt samarbeten med kommersiella partners för spelarförvärv. Externa investerare tillskjuter kapital under olika former. Detta beskrivs nedan under avsnitt 7.

5.11 Jäv

5.11.1 Jäv fotbollsförening

För jäv i ideell förening skall, enligt doktrinen, Föreningslagen bestämmelser tolkas analogiskt.¹⁷⁰

Enligt SvFF tävlingsbestämmelser för fotbollsföreningar angående jäv torde en styrelseledamot inte deltaga i avgöranden som påtagligt gäller, indirekt eller direkt, honom själv eller hans mellanhavanden.¹⁷¹ En organledamot skall i alla lägen tillvarata fotbollsföreningens intressen. Därför är det förbjudet att en ledamot deltar i handläggning och beslut i ärenden och beslut som ledamoten kan ha personligt intresse av. Det innebär avtal mellan fotbollsföreningen och ledamoten själv, en till denne närstående eller

¹⁶⁵ Id. s 83 ff.

¹⁶⁶ Normalstadgarna § 21

¹⁶⁷ Organisationernas rättsliga ställning s 83 ff.

¹⁶⁸ Id. s 112

¹⁶⁹ Id. s 84

¹⁷⁰ Organisationernas rättsliga ställning s 53 och Nials svensk associationsrätt s 176 ff.

¹⁷¹ SvFF tävlingsbestämmelser 10:7 §

ett bolag där ledamoten har intressen. Beslut där jävig deltagit torde i regel vara ogiltigt.¹⁷²

Det kan röra sig om avtal, rättegång eller gåva mellan ledamoten och föreningen.¹⁷³ Jäv för deltagande i beslut av ärende gäller också för att företräda föreningen.¹⁷⁴

I reglerna för överklagande av beslut i föreningsärenden listas reglerna om jäv på 4 sätt.¹⁷⁵ De torde gälla även som regler för jäv i RF: s medlemsföreningar.

Sakägarjäv är när ledamoten har ett direkt intresse av ärendets utgång. Ställföreträdarjäv är när en närstående är motpart i ärendet. Tvåinstansjäv är när ledamot deltagit i beslut i en tidigare instans, svårapplicerbart i föreningarna. Den sista är delikatessjäv, när det finns andra skäl att ledamoten är jävig vilket det är svårt att göra en uttömmande lista över.

5.11.2 Jäv ABL

Regler om jäv återfinns i ABL kap 8. Dessa gäller för IdrottsAB och blir därmed gällande när en ledamot handlägger ett ärende för både den upplåtande föreningen och IdrottsAB. Jäv för styrelseledamot och VD är sakligt de samma.¹⁷⁶

Reglerna om jäv tar sikte på situationer där det föreligger lojalitetskonflikt. Jävig får inte delta i förberedelse, beslut eller verkställning av en fråga. Det finns parts-, intresse- och ställföreträdarjäv. Partsjäv infaller när ledamot är motpart i ärendet, intressejäv när motparten har indirekt eller väsentligt intresse som är motställt bolagets. Tredje fallet när motparten är en juridisk person som ledamoten företräder.¹⁷⁷

Det som är av vikt för denna uppsats är undantaget som gäller företrädargemenskap mellan företag i en ”företagsgrupp av motsvarande slag”. Då gruppen kontrolleras av en förening och ledamoten upptar platser i olika styrelsen inom koncernen, detta är tillåtet.¹⁷⁸

Uppsatsen ämnar inte redogöra fullständigt för ABL: s regler om jäv utan konstaterar att de gäller för ledamöter i ett IdrottsAB. För de externa investeringarna gäller ABL: s regler om jäv eller motsvarande i reglerna för de andra associationsformerna.

¹⁷² Idrottens föreningsrätt s 96.

¹⁷³ Organisationernas rättsliga ställning s 64

¹⁷⁴ Id. s 65

¹⁷⁵ Id. s 177

¹⁷⁶ ABL 8:23 - 34 §

¹⁷⁷ Svensk aktiebolagsrätt, Torsten Sandström, Nordstedts juridik 2005, s 249

¹⁷⁸ Ibid.

5.12 Sammanfattning

De materiella reglerna bestämmer hur strukturen skall se ut och hur beslut skall fattas och verkställas. De garanterar även hur makten och uppgifterna fördelas samt skyddar medlemmarna från ledningens misskötsel. Reglerna skall även garantera att föreningen upplever till de ändamål och syften som det ideella innebär. Dessa ändamål är formade i och av den svenska idrottsrörelsen och ingår i RF: s Normalstadgar.

Föreningen är uppbyggd på medlemmarna. På årsmötet röstar medlemmarna fram föreningens styrelse som därmed tillfogas mandat att besluta om den löpande verksamheten i enlighet med föreningens övergripande ändamål. Strukturen är snarlik den ekonomiska föreningen. Demokratiskt uppbyggd där makten utgår från folket, medlemmarna, vilket vidare delegeras till en vald styrelse med representativ makt. Förtroendevalda tilldelas olika uppgifter i föreningen. Firmatecknarna utses av styrelsen och har behörighet att ingå avtal för föreningens räkning.

En VD och flera anställda kan därefter anlitas som verkställer styrelsen och årsmötets beslut. Valberedningen förbereder val och presenterar kandidater. Fotbollsföreningens kapitalbindning består av medlemsavgifterna och andra intäkter som presenteras under ägarstyrningsanalysen.

Medlemmarna har den slutgiltiga makten och ger styrelsen ansvarsfrihet efter varje verksamhetsår. Revisor är ett kontrollerande organ som skall granska verksamheten och kan kalla till extra årsmöte. Medlemmarna kan också kalla till extra årsmöte om de är missnöjda med hur styrelsen sköter föreningen. Inget förbjuder medlemmarna att gå ihop i karteller för att få igenom ett förslag men en medlem har alltid en röst.

Kapitalbindning sker främst genom medlemsavgiften men också på andra vis. Reglerna om jäv för en fotbollsförening finns i SvFF tävlingsbestämmelser och bygger på ABL regler.

6 Idrottsaktiebolaget

6.1 Utredningen

Idrottsaktiebolaget härstammar från en utredning gjord på Riksidrottsstyrelsens (RS) begäran år 1999.¹⁷⁹ Syftet med utredningen var att visa konsekvenserna av att överföra idrottsverksamhet från den ideella idrottsföreningen till en alternativ associationsform. Förändringen skulle inte påverka RS givna direktiv om en demokratiskt uppbyggd idrottsorganisation, en sammanhållen idrott samt en bibehållen linje att värna den ideella föreningen.¹⁸⁰

Frågan gällde vilken väg idrottsrörelsen skulle slå in sig på för att hitta en balans mellan allmännyttigheten och kommersialismen. Det har tidigare varit tillåtet att upplåta delar av en idrottsförenings rättigheter till servicebolag. De delarna kunde vara administration, verkställande av beslut och skötsel av fastigheter. Emedan nu handlade det om att upplåta rätten till tävlingsplatsen i seriesystemen.¹⁸¹

Utredningen konstaterade att det är SvFF som bär ansvaret och bestämmanderätten över tävlingsverksamheten och seriespelen för fotboll samt att den ideella idrottsföreningen äger den yttersta rätten att förfoga över sin tävlingsplats i seriesystemet. Ett IdrottsAB kunde endast bli aktuellt inom den del av idrottsrörelsen som betraktas som kommersiell med professionella utövare, alltså elitidrotten.

Förslaget resulterade i en modell där det ytterst ankommer på SvFF att besluta, inom ramen för RF: s stadgar, hur ett IdrottsAB skall se ut samt hur villkoren för detta skall se ut. För en fotbollsförening gäller således SvFF regler för IdrottsAB. Den medlemsförening som är intresserad kan numera upplåta en eller flera delar av sin verksamhet till ett IdrottsAB med rätten till föreningens plats i tävlingsserien. SvFF tilläts anta ett utförligare regelverk för att mer detaljerat bestämma hur detta skall gå till väga.¹⁸²

De av SvFF: s uppsatta villkor är avgörande för att bibehålla länken mellan den ideella idrottsrörelsen och IdrottsAB. SvFF avgör frågor kring ägande och hur regler och förutsättningar ser ut för att skapa ett klimat som uppfyller RF: s villkor.¹⁸³

¹⁷⁹ RS utredning om IdrottsAB

¹⁸⁰ Ibid.

¹⁸¹ Ibid.

¹⁸² Ibid.

¹⁸³ Ibid.

6.2 SvFF regler för idrottsAB

IdrottsAB: et är en associerad medlem i SvFF. Associerad medlem innebär att idrotts AB: et inte får delta i SvFF: s årsmöte men har samma rättigheter och skyldigheter som en förening i övrigt.¹⁸⁴

I SvFF stadgar regleras IdrottsAB för fotbollsföreningar i 21 § och i RF: s stadgar i 11 kap 3 §. Idrottslig verksamhet får bedrivas i aktiebolag men tävlingsrättigheterna får endast upplåtas till IdrottsAB om upplåtande förening innehar röstmajoriteten på bolagsstämman, alltså kontrollerar mer än 50 % av rösterna.

IdrottsAB: et skall dessutom ha som ändamål att bedriva idrottsverksamhet och därtill naturligt anknytande verksamhet. Med detta avses att minst 75 % av verksamheten utgörs av den idrottsliga verksamheten och tillhörande verksamheter såsom reklam och sponsring.

SvFF ställer upp 9 villkor som skall vara upptagna i överlåtelseavtalet mellan fotbollsföreningen och IdrottsAB. IdrottsAB förbinder sig att följa alla gällande regler från RF, SvFF, UEFA och FIFA. Spelarna i IdrottsAB skall vara medlemmar i upplåtande fotbollsförening. Föreningen skall fortsätta med den idrottsliga verksamheten som ligger till grund för upplåtelsen. IdrottsAB får inte vidare överlåta rättigheten att tävla och om föreningens medlemskap i förbundet upphör leder det till att IdrottsAB upphör. Tävlingsrättigheten återgår till föreningen vid IdrottsAB: s konkurs. Namnet skall godkännas och IdrottsAB skall lämna upplysningar vid krav från SvFF. Upplåtelseavtalet inklusive eventuella ändringar skall godkännas av SvFF.

Ett IdrottsAB får inte ägas till någon del av person som direkt eller indirekt har ett avgörande inflytande över annan tävlande part i samma seriespel. SvFF skall löpande kontrollera att avtalet efterlevs korrekt.

Så länge upplåtande fotbollsförening bibehåller ett avgörande inflytande över beslutanderätten för fotbollens tävlings- och verksamhetsdelar är det tillåtet med upplåtelse. Inget vanligt aktiebolag får delta i tävlingsverksamhet i Sverige. Administration och verkställande får villkorslöst upplåtas till annan associationsform utanför RF: s sfär.¹⁸⁵

6.3 Länken mellan föreningsrätten och aktiebolagsrätten

¹⁸⁴ SvFF stadgar § 6 sista stycket.

¹⁸⁵ Idrottens föreningsrätt s 125

Aktiebolag lyder under aktiebolagslagen (ABL). Reglerna i ABL kommer att lämnas utanför uppsatsen. Det som är av vikt är hur RF och SvFF inkorporerar IdrottsAB i reglerna för fotbollsföreningarna.

Fotbollsföreningarna är självständiga juridiska personer som äger rätten att upplåta rättigheter till andra associationsformer i fri utsträckning, utan att SvFF kan hindra detta.¹⁸⁶ Det som förändrades med IdrottsAB är rätten att upplåta tävlingsrättigheten till en tredje part utanför SvFF organisationen. Denna upplåtelse ter sig genom avtal parterna emellan föreningen och IdrottsAB. Upplåtelseavtalet mellan parterna är länken mellan de olika associationsfärerna.

När det gäller medlemsskyldigheterna är IdrottsAB bundet till RF och SvFF regelverk. Alltså måste reglerna som gäller för de ideella fotbollsföreningarna beaktas i relationen med SvFF och RF. För alla andra associationsregler är det ABL: s regler som gäller. IdrottsAB drabbas av två normverk under denna konstruktion.

Det ideella syftet står i konflikt med det vinstgivande i ABL. Det är på denna punkt som det skett en ideologisk kollision. I detta fall skall det ideella gå före grundat på avtalet mellan föreningen och IdrottsAB. Det är en förutsättning för att tävlingsrätten tillåts överlåtas från fotbollsföreningen. De är två separata associationer men IdrottsAB är inte helt självständigt eftersom det existerar på grund av fotbollsföreningens överlåtelse av tävlingsrättigheterna. Fotbollsföreningen är självständig mot IdrottsAB. Det innebär att IdrottsAB aldrig kan påverka fotbollsföreningen men det förutsätts fungera vice versa.¹⁸⁷

6.4 Sammanfattning

IdrottsAB är tillkommet för att, under kontrollerade former, tillåta att elitidrottsföreningar skall kunna upplåta sin tävlingsrätt under RF till ett aktiebolag. Krav ställs att 75 % av verksamheten består av idrottsverksamhet och att upplåtande förening har majoritet gällande besluten om idrottsverksamheten.

SvFF: s stadgar innehåller specifika regler för fotbollsutövandet och tävlande. Numer tillåter RF, efter närmare reglering av SF, idrottslig verksamhet i aktiebolagsform med rätten att tävla i seriesystemen. Det finns således två möjliga associationsformer som kan tävla inom svensk elitfotboll. IdrottsAB måste foga sig efter RF: s ideella värderingarna och det demokratiska syftet som RF etablerat. Beslut angående den idrottsliga verksamheten måste ligga kvar hos medlemmarna vilket betyder att majoriteten av röstvärdena skall ägas av föreningen.

¹⁸⁶ Idrottens föreningsrätt s 124

¹⁸⁷ Ibid.

7 Ägarstyrningsanalys fotbollsföreningar

7.1 Ägarstyrning

Ägarstyrning definieras som ett system för kontroll och styrning av ett bolag, hur rättigheter och skyldigheter fördelas mellan bolagets ägare och olika organ samt hur verksamheten och dess målsättning övervakas.¹⁸⁸

Enligt en svensk modell innebär ägarstyrning att bolagets ägare garanteras den yttersta beslutanderätten i bolaget. Ägarna, i fotbollsföreningarnas fall, medlemmarna måste ha chans att hävda sig mot ledande organ i associationen som är ägarstyrningens främsta målsättning.¹⁸⁹

En annan poäng med ägarstyrning är att uppnå rättsekonomisk effektivitet. Målet är inte att gynna en eller flera intressenter utan är att uppnå den balans som gynnar samhället mest.¹⁹⁰

Ett av de största problemen är s.k. agency costs. Det innebär att ledningen utnyttjar sin position för att erhålla personliga förmåner, exempelvis genom att ingå avtal med en motpart för egen vinning. Detta kan missgynna medlemmarna och associationen, i detta fall fotbollsföreningen.¹⁹¹

Ett annat begrepp inom ägarstyrning är stakeholder värde. Enligt OECD är det en betydande del av ägarstyrningen. Det innebär att alla med intresse i associationen skall beaktas vid beslutsfattande. För en fotbollsförening betyder det att främst medlemmarnas intresse är av vikt men också anställda fotbollsspelare och övriga, långgivare och kommersiella samarbetspartners. Detta borde ha betydelse för IdrottsAB som i grunden är ett aktiebolag och borde beakta alla aktieägarnas intressen lika. Ett IdrottsAB skall beakta moderföreningens ändamål och dess medlemmar i första hand vilket innebär en kollision av intressen.

I följande avsnitt utförs en ägarstyrningsanalys på två fotbollsföreningar. Syftet är att utreda hur moderna fotbollsföreningar är strukturerade i praktiken och ifall detta leder till juridiska problem. Utgångspunkten tas i en analys över maktfördelningen och kontrollen i koncernerna.

Jag kommer enbart att fokusera på ifall ägarstyrningen är uppbyggd så att beslutsfattandet ligger hos rätt part. En utförligare analys med beaktning av riskerna för agency costs och en uttömmande analys av stakeholder värde utelämnas i uppsatsen.

¹⁸⁸ www.oecd.org/daf/governance/principles.htm. preambeln.

¹⁸⁹ SOU 1995:44 s 11

¹⁹⁰ Begreppet är taget från Comparative corporate governance, Petri Mäntysaari. Springer 2005

¹⁹¹ Ibid.

7.2 Fotbollsklubbar

Jag har valt att utföra ägarstyrningsanalysen på fotbollsklubbarna Helsingborgs IF och Djurgårdens IF. De är två fotbollsklubbar som tävlar i den högsta tävlingsserien i SvFF: s regi, Allsvenskan.

Bakgrunden till valet av fotbollsklubbar är att dessa två på sitt egna vis har utvecklat strukturerna från den klassiska enkla ideella föreningen till en mer komplex struktur av associationsformer. En annan anledning är att båda fotbollsklubbarna använder sig av en extern investerare.

Det är på fotbollens elitnivå som det kommersiella intresset gör sig mest synlig. De stora intäkterna härstammar från herrfotbollens A-lag som tävlar på högsta nationella nivå och även på europeisk elitnivå.

Jag kommer först att beskriva fotbollsklubbarnas associationsstrukturer. Därefter utreder jag den SvFF anslutna moderföreningen utefter samma modell som jag har deskriptivt beskrivit den formella strukturen för fotbollsföreningarna; medlemmarna, årsmöte, rösträtt, styrelse och VD, redovisning och revision samt kapitalbindning, sen senaste är länken till externa investerare. Därefter presenterar jag närmre de olika associationerna i koncernerna, relationen mellan fotbollsklubbarna och respektive extern investerare, och var det faktiska beslutsfattandet ligger.

7.3 Helsingborgs IF

7.3.1 Associationsstruktur

HIF består av en moderförening som är ansluten via medlemskap i SvFF till RF och tävlar med elitlicens i allsvenskan.¹⁹²

HIF har ett helägt dotterbolag som är ett serviceaktiebolag. HIF samarbetar med en extern finansiär, HIF support KB (HIFS). HIF innehar inget ägandeinflytande över HIFS.

7.3.2 HIF

Moderföreningen HIF är strukturerad efter vad Normalstadgarna föreskriver. HIF moderförening hanterar den övergripande verksamheten i fotbollsklubben.

¹⁹² Informationen om HIF baseras på en intervju med Krister Azelius, HIF styrelseledamot, advokatfirman Vinge, och HIF Verksamhetsberättelse för år 2005.

Medlemmarna utgör ordinarie årsmöte som är högsta instans där det väljs fram en styrelse. Styrelsen beslutar om det löpande arbetet. HIF har dessutom en heltidsanställd verkställande direktör som verkställer styrelsens beslut och som utför delar av det löpande arbetet. HIF uppfyller alla krav på revision och bokföring och tecknande av firma.

Kapitalbindningen utgörs av inbetalade avgifter från medlemmar, bidrag från förbunden RF och SvFF, sponsring och försäljnings- och biljettintäkter samt samarbetet med HIFS.

7.3.3 HIF: s dotterbolag

HIF: s dotterbolag är ett serviceaktiebolag. Reglerna för aktiebolag utelämnas i uppsatsen.

Dotterbolaget innehar äganderätten till kontrakten som knyter fotbollsspelarnas professionella tjänster som fotbollsspelare till HIF: s fotbollsverksamhet (nedan kallat spelarförvärv). För att få tävla enligt RF måste spelarna fortfarande vara medlemmar i föreningen HIF vilket alla spelarna är. Ungdomsspelarna som uppgraderas till vuxenspelare inom föreningen får sitt kontrakt som fotbollsspelare förflyttat till dotterbolaget.

Anledningen till upplägget med servicebolag är att det ger klara fördelar skattemässigt och ekonomiskt. Detaljerna runt detta utelämnas i uppsatsen.

7.3.4 HIFS

HIFS är ett kommanditbolag som kontrolleras av en privat person. Denna privata person sitter med i styrelsen för HIF. Hur HIFS är strukturerat utelämnas i uppsatsen. HIF har inget ägande i HIFS.

7.3.5 Helsingborgs investeringsmodell

Upplägget mellan HIF och HIFS är följande. HIFS erbjuder HIF avtal om vinstandelslån för specifika spelarförvärv som är aktuella för truppen. Detta avtal innebär att HIFS lånar ut pengar till HIF avseende spelarförvärv för en del i framtida försäljning och vissa löpande inkomster från verksamheten.

Exempel; spelare A kostar HIF 3 miljoner att lösa från sin tidigare arbetsgivande fotbollsklubb. Detta är vad som avses med förvärv av fotbollsspelare. Fotbollsspelarens arbetsavtal för tjänsten som professionell fotbollsspelare är objektet i handeln. Övergångssumman är en kompensation till säljande fotbollsklubb för att säga upp arbetsavtalet i förtid. Spelare A skriver i samband med avtalsuppbrottet under ett 3 års kontrakt som fotbollsspelare för HIF som därmed har rätten till dennes tjänster.

HIFS lånar ut egna medel åt förvärvet och kostnaden avskrivs av HIF med en miljon per år i tre år. När spelaren efter planerad tid förhoppningsvis löses från HIF av en annan klubb, vilket är affärsplanen från starten, får HIFS 80 % av försäljningspriset och resterande HIF 20 %. HIFS har som motprestation dessutom rätten till 20 % av intäkterna från cupspel och souvenirförsäljning.

När en spelare är anställd fattar HIF alla fotbollsmässiga beslut rörande spelaren, betalar dennes löpande lönekostnader och disponerar fritt över spelaren. HIF är ensamt ansvariga för förhandling om pris med motpart och står som arbetsgivare i anställningsavtalet.

Processen inför ett spelarförvärv delas upp i 4 steg. Först beslutar HIF om och vilken fotbollsspelare som är aktuell. Fotbollsmässiga egenskaper beaktas och lönenivån för den aktuella spelaren.

Nästa steg är att HIF beslutar om finansieringen för det specifika spelarförvärvet. Finner styrelsen att resurserna inte räcker till kan det beslutas att HIFS skall engageras.

I steg 3 redovisar HIF ett resultatprospekt om spelarförvärvet för HIFS. I prospektet framkommer kostnaderna för spelarförvärvet, fotbollsspelarens kontraktslängd (standard är 3 år) och vad som är målet med spelarförvärvet. HIFS tar grundat på prospektet beslut om finansiering skall erbjudas som vinstandelslån och HIF beslutar om det skall accepteras. Gemensamt beslut om vinstandelslån skall fattas.

Inte heller tidpunkt eller pris för en försäljning av spelare, steg tre, tillåts HIFS utöva ett inflytande utan beslutet ligger hos HIF. Skulle spelaren inte vilja förlänga sitt kontrakt med klubben är HIF skyldiga enligt avtalet med HIFS att aktivt verka för att få spelaren såld till en annan fotbollsklubb, så investeringen inte går förlorad.

Förutom i steg 3 har HIFS inget formellt inflytande över beslutsprocessen angående spelarförvärv. En dialog med HIF om extern finansiering kan av naturliga skäl emellertid föras i tidigare steg i beslutsprocessen. HIF kan i vissa fall behöva försäkra sig redan under steg 1 om ett intresse från HIFS sida för att gå vidare i planeringen. En tidigare inblandning är oundviklig när det rör sig om en mycket dyr spelare som vore omöjlig utan externfinansiering.

HIFS ägare sitter i styrelsen för HIF och deltar aktivt i beslutsprocessen för det löpande arbetet som inte rör affärerna parterna emellan. Ägaren är förbjuden att delta i styrelsemöten som hanterar ärenden med HIFS. Detta protokollförs noggrant. Brott mot detta skulle innebära att en jävsituation uppstår.¹⁹³

¹⁹³ Mer om jävsproblemet nedan

7.3.6 Beslutsfattande

Föreningens årsmöte ger mandat åt styrelsen att fatta alla beslut för föreningen. Är medlemmarna missnöjda kan detta mandat inte förlängas vid årsmötet.

Enda undantaget är att föreningen fattar beslut tillsammans med HIFS för vissa spelarförvärv som är beslutade av föreningen att de skall finansieras av HIFS. Dessa är relativt viktigt beslut för fotbollsverksamheten eftersom spelarmaterialet är en av de avgörande faktorerna för hur elitfotbollen presterar. I och med att kapitalet tillskjuts av HIFS och att HIFS vill gå med vinst finns risk att beslutet tas av fel part. Jag har ingen lösning på denna konflikt utan belyser endast risken. Det är normalt att en investerare vill ha inflytande över beslut som gäller egna kapitalet. HIF förlitar sig på att styrelsen inte tillåter att beslut fattas som skadar fotbollsföreningen. Skadas föreningen har medlemmarna möjlighet att avsätta styrelsen.

HIFS ägare sitter i HIF styrelse vilket ökar risken för influenser gällande beslut för annan än specifika spelarförvärv. HIFS ägare stödjer emellertid på ett personligt plan vilket, i detta fall, torde minska risken för att beslut tas medvetet som leder till att skada klubben eller RF: s målsättningar för idrotten. Risken finns att HIFS tar beslut vilket medlemmarna har svårt att få vetskap om.

7.4 Djurgårdens IF

7.4.1 Associationsstruktur DIF

Paraply för organisationen är Djurgårdens IF fotbollsförening (DIF FF). Det är en ideell förening upptagen i RF via SvFF som innehar elitlicens för tävlan i Allsvenskan.¹⁹⁴

Underliggande moderföreningen finns ett, till 100 %, helägt IdrottsAB, Djurgårdens Elitfotboll AB (DEF AB). Djurgården Fotboll Marknad AB (DFM AB) är ett, till 100 %, ägt dotterbolag till DEF AB. En extern investerare, Djurgården Fotboll AB (DF AB), är sammankopplad med DIF, som kommer visas nedan.

7.4.2 DIF FF

DIF FF: s stadgar är upprättade i enlighet med Normalstadgarna. Ordinarie årsmötet utgörs av medlemmarna och är högsta beslutande organ. DIF FF

¹⁹⁴ Information om DIF baserar på en intervju med Stefan Alvé, Juridiskt ombud DIF, advokatfirman SportLex, när inget annat anges.

hade 8500 medlemmar år 2005. Val till moderföreningens styrelse beslutas av DIF FF: s ordinarie årsstämma på förslag av en valberedning.¹⁹⁵

DIF FF sköter fotbollens ungdomsverksamhet och olika engagemang som riktar sig mot samhället. Ungdomsverksamheten sköts med syftet att ge ungdomar möjlighet att spela fotboll, fostra talanger och att sprida ett genuint fotbollsintresse.

Elitfotbollen är särställd vilket kommersialiserar förhållandet mellan DIF FF och DEF AB när ungdomsspelare går upp i a-laget.

I samband med en nyemission utgav DIF FF och DF AB ett prospekt med avsikt att tydligt presentera och förklara sitt syfte med verksamheten och samarbetet.¹⁹⁶ Målet för klubben är att, inom en treårsperiod, etablera sig som en nordisk toppklubb och att skapa de ekonomiska förutsättningar som krävs för att delta i årligt europeiskt cupspel. Nya sportsliga, organisatoriska och ekonomiska krav ställs för att DIF skall uppnå sin vision.

7.4.3 DEF AB

Nysatsningen har lett till skapandet av nya associationsformer och förändringar i associationsstrukturen. DEF AB är ett IdrottsAB och skapades för att separera ungdomsverksamheten från elitfotbollen med syftet att höja professionalismen ytterligare. DIF FF styrelse utser DEF AB ledning på förslag av samma valberedning som för DIF FF. Årsmötet informeras om utnämningen och kan vid missnöje avsätta DIF FF styrelse genom att kalla till extra årsmöte.

DEF AB äger spelartruppen och innehar mandat från DIF FF att besluta om spelarförvärv och försäljningar. DIF uppfyller därmed SvFF krav att RF ansluten fotbollsförening skall ha majoritet över inflytandet i IdrottsAB med innehav av tävlingslicensen och som äger beslutsfattarens rätt för fotbollsverksamheten.¹⁹⁷

7.4.4 DFM AB

DFM AB har sålts från DF AB till DEF AB för att öka de ekonomiska intäkterna till elitfotbollen och därmed resurserna. DFM AB hanterar alla förhandlingar och intäkter från sponsring och souvenirer.¹⁹⁸ I och med att bolaget är helägt av DEF AB som är helägt av DIF FF ligger den yttersta makten hos medlemmarna.

¹⁹⁵ DIF Årsredovisning 2005

¹⁹⁶ Djurgården Fotboll AB emissionsprospekt juni 2006

¹⁹⁷ SvFF stadgar § 21

¹⁹⁸ Ibid.

7.4.5 DF AB

Detta aktiebolag äger andelsbevis på samtliga spelare i Djurgårdens Elitfotboll AB och verkställer all handel med fotbollsspelare. DIF FF äger 6 % av A-aktierna och kontrollerar 36 % av rösterna i DFAB. DIF FF är helt självständiga gentemot DF AB.

Ett formaliserat 10-års avtal har skapats mellan DEF AB och DF AB för att tydligt kunna investera i äldre etablerade spelare som skall kunna konkurrera på europeisk nivå. Fotbollslaget skall i framtiden bestå av en större blandning unga spelare och äldre etablerade spelare. Dessa åtgärder är genomförda. En tidigare nyemission har inneburit ett tillskott på ca 21 miljoner till DF AB och detta nya ökar kapitalet ytterligare.

I prospektet presenterar DIF FF och DF AB statistik över allsvensk fotbolls utveckling det senaste decenniet och avger en analys över dagens läge. Kvalitén på en fotbollsklubbs spelartrupp är direkt korrelerad med de ekonomiska förutsättningarna. Effekten av detta blir att DIF kommer satsa mer kapital och öka professionalismen inom klubben på alla nivåer för att kunna konkurrera på europeisk nivå.

7.4.6 Djurgårdsmodellen

DIF är en fotbollsförening bunden till RF och DF AB ett aktiebolag med vinstintresse. Detta finansiella samarbete går under benämningen Djurgårdsmodellen. Övriga aktieägare i DF AB kan förutsättas prioritera värdeökning och avkastning på sina investeringar. DIF FF kontrollerar runt en tredjedel i ett vanligt aktiebolag vars syfte är att gå med vinst. Det är tillåtet enligt den ideella föreningsrätten. Avkastningen som förs tillbaka till DIF FF skall emellertid återanvändas i fotbollsföreningens verksamhet.

Noterbart är att DF AB verksamhet grundar sig i DIF FF verksamhet som skall beakta RF: s ideella värderingar. Det innebär att DIF FF skall ta hänsyn till RF: s ändamålsregler för verksamheten i fotbollsklubben och samtidigt iklä sig rollen som aktieägare i ett kommersiellt bolag som investerar i samma verksamhet med vinstintresse. Det är en intressekonflikt. Det behöver emellertid inte innebära att de ideella värderingarna åsidosätts eller, om så är fallet, att de tar skada.

DIF är noggrann med att inte bryta mot gällande regler om jäv och andra formella regler vid tillsättandet av styrelsemedlemmar och liknande.

De regler som gäller på aktiebolag tillämpas också för föreningen. Eftersom aktiebolagslagen har striktare regler och är en lag betyder det att praxis inom organisationen är närmare aktiebolagsrätten än föreningsrätten.

7.4.7 Beslutsfattande

Alla beslut för DIF FF tas av årsmötet och styrelsen. För DEF AB fattas besluten av ledningen enligt instruktioner från moderföreningen. DIF FF uppfyller SvFF om upplåtande av tävlingsplatsen till DEF AB.

DEF AB: s ledning tar alla formella beslut kring spelarförvärv. Förvärv finansieras och verkställs av DF AB. 10 års avtalet mellan DIF FF och DF AB innebär att de har samma målsättning för framtiden och detta är förankrat hos medlemmarna i DIF FF.

7.5 Sammanfattning

HIF och DIF följer RF och SvFF: s allmänna och organisatoriska regler för fotbollsföreningar i stora drag. Ingen juridisk eller privat person äger fotbollsklubbarna. Majoriteten av medlemmarna bestämmer ytterst i fotbollsklubbarna genom årsmötet. Ledningen, styrelsen och IdrottsAB ledningen kontrolleras av årsmötet. Verksamhetsberättelser skall framläggas och godkännas samt skall årsmötet bevilja ansvarsfrihet åt styrelsen. En enskild medlem kan inlägga förslag till årsmötet som alltid behandlas om medlemmen vill uttrycka sitt missnöje över skötseln av föreningen. Även revisorn kan kalla till extra årsmöte och övervakar föreningens räkenskaper.

En stark styrelse eller ledning kan agera i sitt eller någon annans intresse. Det kan förhindras genom att föreskriva om förhållningsregler för styrelsen.

Ingen av klubbarna har formellt i frånsagt sig beslutanderätten om fotbollsverksamheten mer än vad SvFF tillåter.

HIF har en extern finansiär som äger delar av elittruppen med vinstandelsbevis. DIF har en extern finansiär som äger hela spelartruppen som deltar i Allsvenskan. Formellt fattas emellertid alla besluten av moderföreningen, eller dess helägda IdrottsAB.

DIF har gått ännu ett par steg längre i sin struktur av verksamheten än HIF. DIF har ett korsäggande mellan de olika juridiska personerna. Alla parter är genuint intresserade av att fotbollsverksamheten och att förening skall gå bra. När klubben går bra ökas truppens värde och investeringsbolaget går bra. Att klubben går bra på elitnivå och ekonomiskt borde innebära att hela föreningen går bättre och att de ideella målsättningarna kan upprätthållas.

I HIF: s fall måste klubben starta en dialog med finansiären i ett tidigt stadium, innan beslutet är fattat, för att ens kunna spekulera kring en eventuell affär. Medvetet eller omedvetet kan beslutet därigenom överföras till finansiären.

För DIF är läget annorlunda. DIF är själva delägare i investeringsbolaget och flera av ägarna är aktiva i föreningen. Det verkar tämligen omöjligt att dialoger inte förs mellan parterna och det kan vara svårt att veta var det faktiska beslutet fattas.

En investerare tar stora risker och vill skydda och öka värdet på sin investering. Faktiskt innebär detta att en individuell fotbollsspelare eller en hel trupp måste spela fotboll och spela bra för att exponeras och öka i värde. Det är av vikt för en investerare att se till att detta sker eftersom stora risker tas i samband med kapitalinvesteringen. I och med att en extern investerare har beslutanderätten över i vilket objekt som kapitalet skall investeras finns en möjlighet att investeraren har stor makt att utöva påtryckningar utanför de formella möjligheterna. Det kan vara avgörande för investeraren att få vissa muntliga garantier från klubbledningens sida för att gå med på vissa affärer. Garantier som inte kan ges officiellt för de skulle strida mot demokratiprincipen.

Det kan poängteras att det är medlemmarna som har makten i klubben och fortfarande den slutgiltiga kontrollen. De kan, vid missnöje, avsätta den styrelse som eventuellt missköter sig. Emellertid är det svårt att upptäcka ifall en verksamhet strider mot RF: s stadgar när det rör sig om att finansiera individuella spelare i HIF: s fall och hela truppen i DIF: s fall.

Däremot utväxlas, med stor sannolikhet, s.k. mjuka värden mellan parterna. Mjuka värden innebär att information och påverkan florerar mellan parterna utanför de formella protokollförda mötena.

8 Problem

8.1 Brott mot RF: s ideella ändamål

Frågan är om någon av de två fotbollsklubbarna bryter mot det ideella syftet med sin verksamhet i och med samröret med den kommersiella sfären.

För att belysa denna frågeställning presenteras det ideella syftet och det kommersiella vinstintresset nedan. Därefter analyseras kring riskerna att fotbollsklubbarna inte beaktar RF: s ideella syften i tillräcklig omfattning.

8.1.1 Ideella värderingarna

En ideell förening får idka näringsverksamhet om vinsten återanvänds i verksamheten och inte utdelas till medlemmarna. Alltså är ett vinstintresse för den näringsidkande verksamheten tillåtet förutsatt att vinsten främjar den ideella föreningens ändamål.

En RF ansluten fotbollsförening måste beakta de ideella värderingar som formats genom framväxten av den svenska idrottsrörelsen. Vad det innebär är lämnat odefinierat av RF. Likaså vilket skyddsvärde dessa ändamålsbestämmelser har. I och med IdrottsAB är det tillåtet med externa intressenter som inte nödvändigtvis är ideella och som inte är bundna till RF: s stadgar.

För att besvara frågan behöver utredas ifall gällande regelverks formella regler skyddar det ideella ändamålet i önskvärd omfattning. Det är svårt att definiera till vilket grad det ideella skadas eller vad det innebär att upprätthålla de ideal som fastslås i RF: s stadgar. Det är dessutom svårt att definiera exakt vad det innebär med ideella värderingar. En ökning av kapital i fotbollsklubbarna innebär inte automatiskt att de ideella premisserna åsidosätts, trots att investerarna förväntar sig vinst.

8.1.2 Kommersiella intresset

Oavsett om fotbollsföreningen väljer en struktur med idrottsaktiebolag eller med traditionell förening så tillkommer kommersiella influenserna när en extern investerare är inkopplad på ett eller annat vis.

De allsvenska fotbollsklubbarna som är exemplifierade i uppsatsen har olika typer av struktur på verksamheten. Likheten är att båda utgår från en moderförening med tillhörighet i SvFF. Utöver detta finns en extern intressent inkopplad i båda klubbarna, emellertid på olika vis.

Den ideella förpliktelsen, enligt RF, gäller inte för externa intressenter av andra juridiska personer som vanliga aktiebolag och ekonomiska föreningar.

8.1.2.1 Vinstsyftet

En juridisk och ekonomisk etablerad premiss är att syftet med ett företag, ekonomisk förening, aktiebolag, enkelt bolag och handelsbolag, är att gå med vinst i sin verksamhet. Vinstsyftet är en grundläggande anledning till företagsamhet. Givetvis finns det andra skäl. För lönsamhet krävs att företagaren prioriterar och avväger risktagandet. Detta är logiskt eftersom en verksamhet tvingas upphöra vid för stora förluster och att eventuella aktieägare då förlorar sitt investerade kapital.

Det framgår motsatsvis av 12: 1 § tredje stycket att ett aktiebolags syfte är att bereda vinst åt aktieägarna, om inget annat föreskrivs i bolagsordningen. Detta gäller också för handelsbolag utan att det uttrycks specifikt i lagtexten.¹⁹⁹

Den ekonomiska föreningen kännetecknas av att ändamålet är att främja medlemmarnas ekonomiska intressen, precis som aktieägarnas presumeras göra för ett aktiebolag.²⁰⁰ Det samma gäller utan tvivel för alla bolagsformer då ändamålet med alla är att förvalta och öka inkommande medel.

Detta skall inte förväxlas med verksamhetens art, som till viss utsträckning kan vara ekonomisk också för en ideell förening. Det centrala är syftet med verksamheten och hur medlen återanvänds efter vinst.²⁰¹

8.1.3 HIF och DIF

För att avgöra ifall det ideella syftet inte beaktas är det av vikt hur vinsten fördelas från den näringsidkande verksamheten. Återgår pengarna som föreningen satsar till föreningsverksamheten bör det ideella intresset uppfyllas i större omfattning.

HIF tar 20 % av vinsten vid vidareförsäljning som går oavkortat till föreningens verksamhet. DIF har rätt till aktieutdelning i DF AB. De pengarna återanvänds också i föreningens verksamhet.

Effekten av samarbetet med en kommersiell part kan skapa ett klimat inom föreningen som i helhet påverkar det ideella ändamålet och därmed strider mot gällande regler. Även om beslutsfattandet både formellt och informellt ligger hos beslutsfattarna i fotbollsklubben.

¹⁹⁹ Nials svensk associationsrätt i huvuddrag s 29

²⁰⁰ FL kap 1 § 1

²⁰¹ Organisationernas rättsliga ställning s 53 och Nials svensk associationsrätt s 176

Att ett samarbete i sig skulle innebära brott mot det ideella syftet är svårt att konstatera. RF har tillåtit ett inflytande upp till 49,9 % av externa parter för IdrottsAB vilket torde innebära att även den till RF anslutna ideella föreningen kan ha ett inflytande från kommersiella partners så länge besluten om fotbollens verksamhet tas av förstnämnde. Att påverkan utanför ramarna för den formella strukturen sker är i mina ögon ofrånkomligt eftersom det handlar om spelarförvärv för stora summor pengar och vissa förutsättningar måste vara uppfyllda. Även i det fallet att besluten inte faktiskt tas helt på egen hand av den RF anslutna föreningen visar inte i sig att de ideella värderingarna åsidosätts. Men risken finns.

Det är omöjligt att besvara frågeställningen utan att undersöka i detalj hur besluten fattas och på vems initiativ. Fotbollsklubbarna och de externa investerarna samarbetar med gemensamma mål att förbättra fotbollsresultaten med förvärv av bättre spelare. Investerarna vill givetvis inte förlora sina investerade pengar men fotbollsklubben vill givetvis att spelaren går bra och det leder till ett högre marknadsvärde.

Dessutom är det inte möjligt utan att veta exakt vad det innebär att beakta de ideella värderingar som genomsyrar idrottsrörelsen. RF har, som sagt, inte definierat detta och vilken gräns som finns för brott. Det enda som är sagt är att det tillåts externa kommersiella samarbetspartners.

En teori, som stöds av faktumet att det finns fler utländska inköpta spelare än någonsin, hävdar att kommersialismens intåg i större skala har lett till en del förändringar i Sverige och Allsvenskan. Ökade löner och omsättning för klubbarna, bättre fotboll men samtidigt är det svårare för de ideellt odlade unga fotbollstalangerna att ta sig fram och upp till den högsta nivån. Resultatet leder till bättre fotboll men sämre utveckling på lång sikt och färre unga som satsar och hoppas. Mindre fotbollsutövande strider mot de ideella principerna som vill skapa ett brett utövande av idrotten. En direkt följd av detta är ett förslag om en U21-Allsvenska där unga talanger kan odlas fram.

Det är inte en juridisk fråga ifall kommersialismen leder till ökade fördelar eller nackdelar. Det står klart att dessa strukturer på elitfotbollsklubbar helt klart riskerar att låta sig influeras för mycket av vinstdrivande externa intressenter. Till vilken omfattning, eller om, det bryter mot reglerna om beslutsfattande, brott mot ideella syftet och till skadlig omfattning, lämnas åt RF att avgöra. Det utreds inte vidare i uppsatsen.

8.2 Jäv

Personer som är upptagna både i moderföreningens struktur och i finansiärens riskerar jäv om de formellt sitter med i båda styrelserna.

HIF har löst detta problem genom att inte tillåta HIFS ägares närvaro vid styrelsemöten som hanterar verksamhetsbeslut för spelarförvärv. Detta protokollförs noggrant.

DIF har ingen person på dubbla styrelseposter. Detta är medvetet för att inte riskera att jäv uppkommer.

9 Alternativa modeller

9.1.1 Fotbollsklubbarna

En alternativ modell vore att släppa kravet att fotbollsföreningen skall ha majoritet över den beslutsfattande delen av verksamheten för herrelitfotbollen. Dessutom släppa kravet att de ideella värderingarna skall beaktas för herrelitfotbollen. Det är ett luddiga ändamålsbestämmelser som dels är odefinierade och dels är svåra eller kanske önskvärda att kontrollera om de efterföljs. Jäv är ett problem som inte kan undvikas med ändring av dessa regler.

Ur ett samhällsperspektiv skulle en modell med en, från RF, avknoppad verksamhet för herrelitfotbollen innebära förändringar. Risken att idrottsrörelsen i stort skulle minska finns och att länken mellan den kommersiella elitfotbollen och den ideella idrottsrörelsen skulle förstöras.

Incitamenten att investera skulle öka, kapitalet i fotbollsklubbarna och därmed kvalitén på fotbollen.

Det är tveksamt om det egentligen skulle förändra någonting i praktiken. Ungdomsspelare får svårare och svårare att nå upp till herr A-lagen i de allsvenska klubbarna. De externa investerarna möjliggör köp av fler och fler utländska spelare som konkurrerar ut svenska unga talanger. Det avgörande för länken mellan idrottsrörelsen och elitklubbarna är snarare en fråga om filosofi i den enskilda klubben.

Utan att ha definierat till fullo innebörden av det ideella syftet kan med stor sannolikhet konstateras att ett spelarförvärv från utlandet innebär att en plats i elitklubben försvinner för en spelare fostrad av den ideella idrottsrörelsen. Det torde bryta mot spridningen av fotbollen till så stor massa som möjligt och minska entusiasmen hos unga spelare och ledare som arbetar gratis för att producera högkvalitativa spelare.

Rena kommersiellt styrda aktieföretag, utan beaktande av de ideella värderingarna och med möjlighet till 100 % ägande för alla personer, tillåts inte, i min mening, på grund av flera anledningar.

RF har av historisk hävd makten över reglerna och tävlingsverksamheten i Sverige. RF vill inte dela med sig av denna makt. Genom att försäkra sitt inflytande genom hela fotbollsstegen bibehåller den ideella idrottsrörelsen sin maktposition i samhället. Idrottsrörelsen är unik i sitt slag i världen och ger Sveriges befolkning möjlighet att utöva idrott på olika nivåer med lätthet. Det ger minskade kostnader i samhället indirekt. Folk är hälsosammare, friskare och kanske lyckligare. Idrottsrörelsen tar också ett stort ansvar med de unga i samhället, risken finns att ungdomskriminaliteten breder ut sig om RF minskar sina insatser för de unga.

9.1.2 Allsvenskan

Professionella ligor med kommersiella förtecken är regel utanför Sverige. En liga som inte styrs av RF kan formas som ett aktiebolag eller en ekonomisk förening med klubbarna som delägare respektive medlemmar. Ett alternativ är en liga som NHL, med en privat person som majoritetsägare.

Precis som för fotbollsklubbarna kan en verksamhet utanför RF: s organisationen fungera som vanliga kommersiella verksamheter. Aktier och ägare kan bytas, kapital kan investeras utan villkor, incitamenten att äga och investera ökar i och med att vinstintresse och idrottsliga prestationer likställs.

Förloraren i ett sådant scenario kan bli RF och den svenska idrottsrörelsen. RF borde kunna koncentrera sig på att sköta alla idrottsverksamhet upp till elitverksamheten. Risker att mindre människor utövar idrott, i detta fall fotboll, ställs mot chansen att öka kapitalet, konkurrenskraften och prestationerna. För en framtida konkurrenskraftig fotbollsklubb i europeiskt toppspel är jag av uppfattningen att en renare indelning av ideell och kommersiell fotboll måste göras.

En helt professionell liga är ett alternativ, en modell som används i grannländerna Danmark och Norge samt i övriga Europa. Det omöjliggör inte att makten ligger kvar hos medlemmarna. Spanien använder en sådan modell där medlemmarna styr storklubbar som Barcelona och Real Madrid som omsätter miljarder men spelar i en professionell liga. Modellen med medlemstyre utan beaktande av det ideella i RF: s stadgar skulle kunna vara en svensk variant.

Som det ser ut idag fungerar modellen på en associationsrättslig nivå. En diskussion kring alternativa lösningar har pågått sedan en tid tillbaka, RF: s utredning tillkom av den anledningen. Om man anser att de kommersiella krafterna går utöver den gränsdragning RF och SvFF har gjort i och med externa investerare är inblandade kan man använda sig av en alternativ modell.

Avslutningsvis kan konstateras att oavsett så ligger det i allas intresse att verksamheten i en fotbollsklubb går optimalt, både fotbollsmässigt och ekonomiskt, ty dessa går hand i hand. DIF konstaterar i sitt prospekt²⁰² att det finns en direkt koppling mellan kapital och fotbollsmässig framgång. Idrottsrörelsen vinner också på en spets av elitklubbar som kan konkurrera i Europa. Emellertid kräver det europeiska fotbollsklimatet att kapitalomsättningen ökas markant för att kunna konkurrera. Att utesluta eller förminska den ideella idrottsrörelsens makt över tävlings- och

²⁰² Djurgården Fotboll AB emissionsprospekt juni 2006

seriesystemet är av ringa betydelse i sammanhanget. Klubbarna hittar uppenbarligen modeller att anskaffa kapital utan att bryta mot normerna för en idrottsförening. Av större betydelse har skattesituationen för konkurrensmöjligheter.

Käll- och litteraturförteckning

Litteratur

Från sportfäneri till massidrott
Jan Lindroth, HLS förlag 1958

Idrottens föreningsrätt
Krister Malmsten och Krister Pallin, 2: a upplagan, Nordstedts juridik 2005

Organisationernas rättsliga ställning - om ekonomiska och ideella
föreningar, 6: e upplagan, Carl Hemström, Nordstedts juridik 1996

Nials svensk associationsrätt i huvuddrag
Svante Johansson, 8: e upplagan, Nordstedts juridik 2001

Svensk Aktiebolagsrätt,
Torsten Sandström, 1: a upplagan, Nordstedts juridik 2005

Comparative Corporate Governance
Petri Mäntysaari, Springer 2005

Artiklar

Artiklar i idrottsjuridik
Björn Lindquist och Anneli Karlsson, Institutionen för handelsrätt, Lunds
universitet, 1999

Artikel om DIF
Gunnar Persson, i temabilaga från Sport & Affärer, Dagens Industri, 2006

Stadgar m.m.

RF Stadgar
<http://www.rf.se/t3.asp?p=34155>

Normalstadgar för idrottsförening
Riksidrottsstyrelsen 1999-12-01
<http://www.rf.se/t3.asp?p=13551>

Alternativ associationsform för idrottsform för idrottslig verksamhet
Riksidrottsstyrelsen 1999
<http://www.rf.se/t3.asp?p=15525>

SvFF Stadgar
<http://www.svenskfotboll.se/t2svff.aspx?p=288436>

SvFF tävlingsbestämmelser

<http://www.svenskfotboll.se/t2.aspx?p=76789> eller Fotbollsboken

Djurgården Fotboll AB emissionsprospekt, juni 2006
Tillskickat av Stefan Alvé

HIF: s verksamhetsberättelse 2005
<http://www.hif.se/Arkiv/arsredovisningar>

Intervjuer

Intervju Krister Azelius, HIF styrelseledamot, Advokatfirman Vinge

Intervju Stefan Alvé, Juridiskt ombud DIF, Advokatfirman SportLex

Rättsfallsförteckning

NJA 1987 s 394

NJA 1982 s 552